

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

2021

Emmi Somppi

SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA AIKUISSOSIAALITYÖSSÄ

– sosiaalitoimen henkilöstön näkökulmia

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomikoulutus

2021 | 54 sivua

Emmi Somppi

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta aikuissosiaalityössä

- sosiaalitoimen henkilöstön näkökulmia

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sosiaalitoimen henkilöstön näkemyksiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityön sektoriolla ja palvelun myöntämiseen ostopalveluna liittyviä asioita. Tutkimuksen tavoitteena oli myös lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuntemusta kuntien sosiaalitoimessa. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry toimi opinnäytetyön toimeksiantajana.

Tutkimusaineisto koostuu viidestä teemahaastattelusta, jotka analysoitiin teemoittelun keinoin.

Tutkimuksen tuloksissa korostuu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mieltäminen osaksi lasten parissa tehtävään työtä ja haastateltavat kokivat lähtökohtaisesti vieraaksi ajatuksen toiminnan hyödyntämisen aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa. Toisaalta haastateltavat suhtautuivat ajatukseen suurimmaksi osaksi yhtenä mahdollisena sosiaalisen kuntoutuksen toimintamuotona yksilölliseen harkintaan perustuen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuntemus haastateltavien keskuudessa oli vaihtelevaa. Toiminnan myöntämiseen ostopalveluna liittyvissä tekijöissä korostui toiminnan ja sen vaikutusten tuntemisen tärkeys sosiaalitoimen työntekijöiden keskuudessa sekä toiminnan hyödyt ja vaikutukset asiakkaan näkökulmasta.

Asiasanat:

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalinen kuntoutus, aikuissosiaalityö, ostopalvelu, sosiaalitoimi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of Social Services

2021 | 54 pages

Emmi Somppi

Social pedagogical equine assisted activity in adult social work

- perspectives of municipal social work personnel

The purpose of this thesis was to find out the views of social work personnel about using social pedagogical equine assisted activity in the adult social work sector and issues related to the service as a purchased service in municipal social services. The aim of the this thesis was also to increase the awareness of social pedagogical equine assisted activities in municipal social services.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry acted as a partner of this thesis.

The research material consists of five thematic interviews, which were analyzed by means of thematic design.

The results of the study emphasize the perception of social pedagogical equine assisted activities as part of the work with children, and the interviewees basically felt that the idea of utilizing it among the clients of adult social work felt unfamiliar. On the other hand, the interviewees viewed the idea for the most part as one possible form of social rehabilitation based on individual judgment. Knowledge of social pedagogical equine assisted activity among the interviewees varied. Factors related to the granting of services as a purchasing service emphasized the importance of knowledge about the activities and their effects among social workers, as well as the benefits and effects of the activities from the customer's point of view.

Keywords:

Social pedagogical equine assisted activity, social rehabilitation, adult social work, purchasing service, municipal social services

Sisältö

1 Johdanto	7
2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	10
2.1 Sosiaalipedagogiikka toiminnan viitekehyksenä	10
2.2 Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät	13
2.3 Vuorovaikutus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys	14
2.4 Toiminnan edellytykset	16
3 Sosiaalinen kuntoutus	18
3.1 Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä	18
3.2 Sosiaalinen kuntoutus käytännössä	19
3.3 Tavoitteet ja työskentelytavat	21
4 Tutkimuksen toteutus	24
4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät	24
4.2 Tutkimusympäristön kuvaus	25
4.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen eteneminen	26
5 Tutkimuksen tulokset	31
5.1 Aikuissosiaalityössä hyödynnettävät sosiaalisen kuntoutuksen muodot	31
5.2 Kokemuksia ja näkemyksiä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta	32
5.3 Ajatuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityössä	33
5.4 Ostopalvelun myöntämiseen liittyviä kriteereitä aikuissosiaalityössä suhteessa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan	37
6 Pohdinta	41
6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	41
6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	47
6.3 Ammatillinen kasvu ja kehitys	48
Lähteet	50

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää kuntien sosiaalitoimen henkilöstön näkökulmia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityön menetelmänä. Mielenkiinnon kohteena on saada tietoa siitä, millaisia näkemyksiä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta kuntien sosiaalitoimen henkilöstöllä on hyödynnettynä aikuissosiaalityön sektorilla, hyödynnetäänkö menetelmää osana aikuissosiaalityön asiakkaiden sosiaalista kuntoutusta ja mitkä tekijät vaikuttavat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna osana aikuissosiaalityön asiakkaan sosiaalista kuntoutusta.

Aikuisten parissa tehtävä sosiaalityö voidaan määritellä elämänkaarimallin mukaisesti lastensuojelun ja gerontologisen sosiaalityön väliin jääväksi alueeksi. Joissakin yhteyksissä aikuisten parissa tehtävästä sosiaalityöstä voidaan käyttää termiä työikäisten palvelut. (Karjalainen ym. 2019, 16.) Työmenetelmällä tarkoitetaan yleensä jotakin tiettyä suunnitelmallista tapaa toimia ja työskennellä ennalta määritellyn tavoitteen saavuttamiseksi (Kananaja ym. 2011, 176). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa, joka kuuluu luonto ja eläinavusteisiin menetelmiin ja jota voidaan hyödyntää työmenetelmänä esimerkiksi aikuissosiaalityössä sosiaalisen kuntoutuksen muotona.

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnetään erityisesti lasten ja nuorten parissa, mutta siitä hyötyvät kaikki muutkin asiakasryhmät. Kunnat voivat ostaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta, mikäli omia resursseja ei ole käytössä. Ostopalvelulla tarkoitetaan palvelua, jonka kunta ostaa ulkopuoliselta palveluntuottajalta (Sauvonsaari 1997). Puhuttaessa asiakkaalle tarjottavista palveluista sosiaalitoimi voi myöntää asiakkaalle palveluun maksusitoumuksen tai palvelusetelin, riippuen kunnassa sovellettavista käytännöistä. Asiakas voi saada maksusitoumuksen tai palvelusetelin kunnan sosiaalitoimesta ja se on yleinen väylä, mitä kautta asiakas ohjautuu mukaan toimintaan. Tämän opinnäytetyön mielenkiinnon

kohteena on myös selvittää onko sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalitoimen henkilöstölle tunnettu menetelmä ja samalla lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettuutta sosiaalisen kuntoutuksen muotona, joka tähtää syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2020).

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, joka antoi työlle aiheen. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n toiminnan tarkoituksena on kehittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa, edistää jäsentensä välistä yhteistoimintaa sekä lisätä tietoisuutta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta (SPHT ry 2020). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi luonto- ja eläinavusteisen toiminnan muodoista (Lipponen & Vehmasto 2019), joka perustuu yhteisöllisyyteen, elämyksellisyyteen, toiminnallisuuteen ja dialogisuuteen (SPHT ry 2020).

Henkilökohtainen kiinnostus tutkimusaihetta kohtaan on merkittävä motivaation lähde ja eteenpäin vievä voima pitkään kestävässä tutkimusprosessissa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Kiinnostukseni hevosavusteisia menetelmiä kohtaan pohjautuu oman hevosharrastukseni kautta kokemaani hevosten ainutlaatuisen kykyyn tarjota elämyksiä sekä arjesta irtautumisen kokemuksia ja sitä kautta voimaannuttavia ja voimavaroja lisääviä tekijöitä yksilön elämään. Halu lisätä omaa tietämystäni sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta opinnäytetyöni aiheen valintaan ja ylläpiti motivaatiotani.

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena teemahaastattelun keinoin. Haastattelut on kohdennettu Pirkanmaan kuntien sosiaalijohtajille tai vaihtoehtoisesti heidän nimeämilleen henkilöille, joiden katsottiin olevan sopivia vastaamaan haastatteluun. Mielenkiinnon kohteena on erityisesti aikuissosiaalityön näkökulma suhteessa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan, jota ei mielletä yleisesti yhtä merkittäväksi kohderyhmäksi sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle, kuin esimerkiksi lapset ja nuoret. Haastattelut on toteutettu kesän 2021 aikana etäyhteyden välityksellä.

Opinnäytetyö tuottaa tarpeellista tietoa kuntien sosiaalitoimen henkilöstön näkökulmasta sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan aikuissosiaalityön menetelmänä. Tarkastelun kohteena on myös mitkä ovat keskeisimmät perusteet, jotka vaikuttavat maksusitoumuksen/palvelusetelin myöntämiseen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sosiaalisen kuntoutuksen muotona aikuissosiaalityön asiakkaalle.

Tutkimuksella pyritään saamaan myös käsitys siitä, miten yleistä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuntemus ja hyödyntäminen on aikuisten parissa tehtävässä työssä.

2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

2.1 Sosiaalipedagogiikka toiminnan viitekehyksenä

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on menetelmä, jonka tavoitteena on asiakkaan toimintakyvyn vahvistaminen asiakkaan toimiessa luonnollisessa ympäristössä hevosen kanssa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan viitekehyksenä on sosiaalipedagogiikka, jonka keskeisiä vaikutusmekanismeja ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys sekä toiminnallisuus. Yksilön toimintakyvyn ja elämänhallinnan merkityksellisyys on läsnä läpi elämän, jonka myötä sosiaalipedagogisen toiminnan ei ole syytä rajoittaa vain tiettyihin elämänkaaren vaiheisiin. (Saastamoinen 2007, 21.) Sosiaalipedagogiikassa kasvu ja kasvatus nähdään ihmiseen koko tämän elämänkaaren ajan vaikuttavana ilmiönä, joka ulottuu kaikille elämän osa-alueille, jokapäiväisessä elämässä (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2021).

Sosiaalipedagogiikan perusta on yksilön kasvussa osaksi yhteiskuntaa ja yhteisöjä osallistumisen ja osallisuuden kokemusten kautta vuorovaikutuksessa muihin ihmisiin. Yksilön hyvinvoinnille, identiteetin kehittymiselle ja sosiaaliselle kasvulle on merkityksellistä kokea kuuluvansa johonkin itselleen tärkeään yhteisöön sekä osallistua ja vaikuttaa sen toimintaan. Sosiaalipedagogisessa työotteessa tärkeää on kohtaaminen, jonka tulee toteutua vastavuoroisessa, dialogisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa sosiaalipedagoginen viitekehys on toiminnan punainen lanka ja määrittää sen tavoitteita ja työtapoja.

Sosiaalipedagogisen toiminnan ydin on sosiaalisen kasvun tukemisessa, jonka tavoitteena on tukea yhteiskunnallista osallisuutta sekä ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä. Tuen tarpeet voivat liittyä koulutuksesta tai työstä syrjäytymiseen, mielenterveys- tai päihdeongelmiin, vaikeisiin perheoloihin, vammaisuuteen jne., joiden vaikutukset heijastuvat laajasti kaikille elämän osa-alueille (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2021), joiden vaikutukset heijastuvat laajasti kaikille elämän osa-alueille. Työn tavoitteena on lisätä elämänhallintaa, tukea

selviytymistä, tuottaa yhteiskunnallista osallisuutta ja täysipainoista ihmisenä elämistä (Hämäläinen 1999, 64).

Sosiaalipedagogiikalle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Siinä yhdistyy ihmisen kasvatusta ja kehitystä elämän mittaisena prosessina yhteiskunnan ja yhteisöjen jäseneksi. Yksilön identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin, joka edellyttää kuulumista yhteisöihin. Yhteisöt tarjoavat yksilön hyvinvoinnille ja sosiaaliselle kasvulle elintärkeitä kontakteja. Sosiaalipedagogiikkaan liittyy olennaisesti myös elämänhallinta elämäkaaren eri vaiheissa, yksilön sosiaalinen toimintakyky ja yhteiskuntaan integroituminen sekä minä- ja me-identiteetin rakentuminen. (Hämäläinen 1999, 15-16, 33.)

Hämäläinen (1999) avaa sosiaalipedagogiikan määritelmää pähkinänkuoressa siten, että sosiaalinen-sana pitää sisällään yhteiskunnallisen, yhteisöllisen ja ihmisten vuorovaikutusta koskevan sekä solidaarisen, toisia huomioon ottavan ja huono-osaisten auttamiseen suuntautuvan merkityksen. Pedagogiikan hän selittää tarkoittavan oppia ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoa. (Hämäläinen 1999, 14.)

Nivala & Ryyänen (2019) kuvailevat sosiaalipedagogiikan jakautuvan kolmeen eri tasoon, jotka sosiaalipedagogisessa toiminnassa huomioidaan samanaikaisesti. Nämä kolme tasoa ovat yksilö-, yhteisö- sekä yhteiskuntataso, jotka täydentävät saumattomasti toisiaan. Yksilötasolla toiminta kohdistuu yksilön persoonallisen kasvun tukemiseen ja osallisuuden vahvistamiseen. Yhteisötasolla huomio kiinnittyy yhteisön kasvuun ja yhteisöllisyyteen, jonka avulla tuetaan yksilön kasvua osaksi tätä kokonaisuutta. Yhteiskuntatasolla vahvistetaan yksilön kiinnittymistä yhteiskuntaan ja kokemusta oman paikan löytymisestä osana yhteiskuntaa. (Nivala & Ryyänen 2019, 28.)

Mitä sitten tarkoitetaan sosiaalipedagogisella toiminnalla? Sosiaalipedagogista toimintaa harjoittavan ammattilaisen työtä ohjaavana orientaationa on sosiaalipedagogiikka. Ammattilainen toimii työssään sosiaalipedagogisista lähtökohdista käsin ja ymmärtää sosiaalipedagogiikan tarkoituksen, joka on

ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä sekä huono-osaisuutta yksilöllisen ohjauksen, ryhmässä tai yhteisössä toimimisen kautta ja yhteisöjen kasvatuspotentiaalia hyödyntäen. Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään tukemaan yksilöä niissä prosesseissa, jotka edesauttavat hänen yhteiskunnallisen toimintakykynsä sekä sosiaalisen identiteettinsä muodostumista ja edistävät riittävän elämänhallinnan ja itsenäisyyden saavuttamista. Keskeistä on, että yksilöä tuetaan omien voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa löytämisessä ja tunnistamisessa, joiden avulla hän pystyy vaikuttamaan omaan elämänsä kulkuaan. Yksilön voimaantuessa ja hänen toimijuutensa vahvistuessa, hänellä on työkaluja vaikuttaa omaan elämäänsä. (Hämäläinen 1999, 17, 32, 36, 61, 66.)

Sosiaalipedagogisen työn keskeiset elementit koostuvat dialogisesta yhteistoiminnasta, elämyksellisyydestä ja osallisuuden tukemisesta, jotka tähtäävät edistämään yksilön sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja ehkäisemään syrjäytymistä (Nivala & Ryyänen 2019, 14). Työn keskeisenä tavoitteena on toiminnan keinoin auttaa yksilöä oivaltamaan itse. Sosiaalipedagogisessa työssä ammattilaiselta vaaditaan hyviä vuorovaikutus- ja kohtaamistaitoja sekä spontaaniutta ja tilanneherkkyyttä. Yksilön identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin sekä yhteiskuntaan ja niihin yhteisöihin, joihin hän kuuluu. Ammattilaisen tehtävä on tunnistaa ja tehdä näkyväksi yksilön myönteiset ominaisuudet ja auttaa työstämään identiteettiään niistä käsin. Voimavarojen tunnistaminen ja niiden vahvistaminen ja hyödyntäminen auttavat yksilöä kasvamaan omaan elämänsä kulkuaan vaikuttavaksi yhteiskunnan jäseneksi. (Hämäläinen 1999, 68-70.)

Hämäläinen (1999) kiteyttää tekstissään sosiaalipedagogisen työn perusajatuksen, joka kuvaa konkreettisesti sosiaalipedagogisen hevestoiminnan sisältöä:

”Sosiaalipedagogisen työn perusajatuksena on tarjota vaikeuksissa oleville ihmisille mahdollisuus osallistua, kohdata toisia ihmisiä, toteuttaa ja kehittää itseään, tehdä mielekkäitä asioita, kokea itsensä tarpeelliseksi ja yhdessä toisten kanssa etsiä suuntaa elämässä (Hämäläinen 1999, 72).”

2.2 Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät

Luonnon ja eläinten eheyttävä ja terapeuttinen vaikutus ihmisiin on tunnettu laajasti kautta aikojen. Haapala ym. (2018) toteavat, että eläimillä on ollut rooli terveyden ja sairauden ymmärryksessä ja hoidossa jo pitkään ennen kuin ihminen on alkanut niitä kesyttämään. Toisaalta eläinavusteiset menetelmät ovat vielä sosiaali- ja terveydenhuollon saralla suhteellisen nuori toimintamuoto. (Haapala ym. 2018, 5.) Luonto- ja eläinavusteisten menetelmien hyödyntäminen on kuitenkin vuosien saatossa yleistynyt ja aiheesta on julkaistu useita tutkimuksia sekä opinnäytetöitä ja aihe on kiinnittänyt myös median huomion. Useat tutkimukset ovat osoittaneet luonto- ja eläinavusteisten menetelmien myönteiset vaikutukset ihmisten terveyteen ja sosiaaliseen kuntoutumiseen eri asiakasryhmien sisällä (Ilmarinen ym. 2011, 321).

Parviainen (2020) viittaa muihin tutkijoihin mainitessaan eläinavusteisen toiminnan lukeutuvan nykyään osaksi Green Care-toimintaa. Green Care toiminnan perusajatus on ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun vahvistaminen luontoon ja maaseutuun liittyvän ammatillisen toiminnan kautta ja toimintaympäristöihin lukeutuvat luonto, maatilat, talliyhteisöt. Green Care -toiminta mahdollistaa fyysisten ja psykososiaalisten taitojen harjoittamisen, joka edistää yksilön itseluottamuksen ja minäkuvan kehittymistä ja vaikuttaa positiivisesti kuntoutumisprosessin etenemiseen. Toiminnalla voidaan saavuttaa hyviä tuloksia asiakkaiden parissa, joilla on haasteita kuntoutukseen motivoitumisen ja sitoutumisen kanssa ja jotka hyötyvät uudenlaisten ajattelu- ja toimintatapojen omaksumisesta. (Parviainen 2020, 2-3.)

Eläinavusteisissa menetelmissä eläimen rooli on nimensä mukaisesti toimia avustajana. Eläinavusteisten menetelmien suosio on kasvanut merkittävästi ja tutkimukset ovat osoittaneet, että jo pelkästään eläimen läsnäololla on rauhoittavia vaikutuksia ihmiseen. Eläin tarjoaa lohtua ja läheisyyttä luontaisella tavallaan olla läsnä tuomitsematta ja luokittelematta ihmistä. Eläimen kanssa toimittaessa on mahdollista tehdä näkyväksi yksilön tunnetason tietoa, jota hän ei kykene vielä itse sanoittamaan. (Green Care Finland ry 2021.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lisäksi eläinavusteisia menetelmiä ovat eläinavusteinen terapia, ratsastusterapia sekä eläinavusteinen toiminta, jossa voidaan työskennellä hevosten lisäksi esimerkiksi koirien, kissojen ja lampaiden kanssa. Eläinavusteiseen toimintaan lukeutuu myös ystävä- ja kaverikoira-toiminta. (Green Care Finland ry 2021.)

2.3 Vuorovaikutus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa sosiaalista toimintakykyä edistävää toimintaa, jonka keskeisiä elementtejä ovat dialogisuus, eli aito vuorovaikutus, yhteisöllisyys, toiminnallisuus sekä elämyksellisyys (Lipponen & Vehmasto 2019, 10). Toiminta perustuu asiakkaan ja hevosen vuorovaikutukseen ohjaajan tukemana sekä talliyhteisössä toimimiseen. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on asiakkaan hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy sosiaalipedagogisen viitekehyksen kautta. Yksilön osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen nähdään sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tärkeänä lähtökohtana työlle. (Lipponen & Vehmasto 2021, 10.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kiinnostava menetelmä, joka on hyödynnettävissä monipuolisesti kaikkien asiakasryhmien parissa tehtävässä työssä. Yleisellä tasolla se yhdistetään lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön, mutta sen vaikutukset kohdistuvat yksilöön iästä ja taustasta riippumatta. Hevosten parissa toimiminen mahdollistaa onnistumisen kokemuksia, mutta opettaa sietämään myös pettymyksiä sekä kehittää kärsivällisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. Oman toiminnan vaikutukset muihinkin, kuin yksilöön itseensä tulevat näkyväksi hevostoiminnan parissa, jossa ihminen vaikuttaa hevoseen joka hetki välittömästi hevosen kanssa toimiessa, mutta myös välillisesti tehdessään ratkaisuja esimerkiksi hevosen hyvinvointiin vaikuttavissa kysymyksissä. Hevostoimintaan liittyy vääjäämättä enemmän tai vähemmän muitakin ihmisiä, jotka muodostavat yhdessä talliyhteisön. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yksi keskeisistä vaikuttamiskeinoista on talliyhteisössä toimiminen.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tarkoittaa yksilö- tai ryhmämuotoista toimintaa ja vaikka yleisimpiä asiakasryhmiä toiminnassa ovat lapset ja nuoret, on sosiaalipedagoginen hevostoiminta hyödynnettävissä kaikkien asiakasryhmien parissa (Kähkönen 2013). Asiakkaan vuorovaikutustaitojen ja tunnetaitojen vahvistaminen, itsetunnon kohottaminen ja elämänhallinnan lisääminen ovat keskeisiä toiminnan tavoitteita. Asiakasta ohajataan toiminnan avulla tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja uskomaan niihin (Koivula 2019).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi pitää sisällään tallilla ja hevosten parissa oloa, tallitöitä ja hevosten hoitoa ja vaikka ratsastaminen tai ajaminen ei ole toiminnan keskiössä, myös se voi olla osana toimintaa. Hevosesta ja sen hyvinvoinnista huolehtimalla voidaan ymmärtää myös ihmisen hyvinvointia edistävät tekijät kuten riittävä terveellinen ravinto, liikunta ja lepo sekä säännöllisten elämäntapojen tärkeys. Toimintaan keskeisesti kuuluu asiakkaan ja ohjaajan välinen vuorovaikutus, mutta myös muilla talliympäristöön kuuluvilla henkilöillä on tärkeä rooli osana toiminnan vaikuttavuutta. (Kähkönen 2013.)

lita & Jokiniemi (2016) kuvaavat pro gradu -tutkielmassaan lasten ja nuorten kokemuksia ja ajatuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimukseen osallistui kahdeksan 9-22 -vuotiasta lasta ja nuorta. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on saavutettu positiivisia vaikutuksia lasten ja nuorten elämään. Tuloksista käy ilmi, että toiminnan tarjoamat mahdollisuudet ja kokemukset olivat osittain riippuvaisia vastaajien iästä. Tutkimuksen mukaan nuorempien vastaajien kokemuksissa painottuivat ratsastukselliset ja hevosen hoitoon liittyvät onnistumisen kokemukset, kun taas vanhemmilla vastaajilla merkittävimmät kokemukset liittyivät myös psyykkisen puolen kehittymiseen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta koettiin tulosten perusteella parantaneen käyttäytymisen- ja tunteidensäätelyä sekä vahvistaneen minäkuvaa ja elämänhallintaa. Tutkimuksessa nousi monipuolisesti esiin sosiaalipedagogisia elementtejä, mutta yksilökeskeisessä hevostoiminnassa yhteisöllisyys jäi tulosten perusteella vähemmälle huomiolle. lita & Jokiniemi (2016) toteavat tutkimustulosten vahvistavan aiempaa tutkimusnäyttöä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan

vaikutuksista yksilön elämän eri osa-alueiden kokonaisvaltaisena tukijana. (Iita & Jokiniemi 2016, 76-83.)

Tikkasen (2019) toiminnallisen AMK-opinnäytetyön aiheena on vuorovaikutuksen ja itsetunnon tukeminen hevostoiminnan avulla ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutusten arvioiminen sosiaalisia tilanteita jännittävien henkilöiden vuorovaikutuksen ja itsetunnon tukemisessa. Arvioinnin kohteena ja oli kolme sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistunutta nuorta aikuista. Tikkanen (2019) toteaa hevosen läsnäolon vaikuttaneen suotuisasti toimintaan osallistuneiden itsetuntoon ja vuorovaikutukseen sekä nuorten kokeneen hevostoiminnan myönteiseksi ja hyödylliseksi. (Tikkanen 2019, 28-29.)

2.4 Toiminnan edellytykset

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sopivan hevosen lisäksi toiminnan edellytyksenä on asianmukaisen koulutuksen saanut ohjaaja, jolla on mieluusti myös sosiaalialan koulutus (Koivula 2019). Hevonen tarjoaa toiminnassa monipuolisia elämyksiä sekä välitöntä ja rehellistä palautetta ihmisen käyttäytymisestä (Roivas 2018).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry hallinnoi tavaramerkkiä SPHT®, joka voidaan myöntää toiminnalle, mikäli palvelu täyttää yhdistyksen määrittelemät tarkat kriteerit palvelun laadun varmistamiseksi. Palveluntarjoajan koulutuksen osalta kriteerit täyttyvät, mikäli palveluntarjoajalla on pohjakoulutuksena korkeakoulututkinto tai toisen asteen tutkinto sosiaali-, terveys-, tai kasvatusalalta tai korkeakoulututkinto tai toisen asteen tutkinto muulta soveltuvalta alalta. Hyväksytyn pohjakoulutuksen lisäksi palveluntarjoajalla tulee olla suoritettuna sosiaalipedagoginen hevostoiminta – täydennyskoulutus (vähintään 25 op), joka on järjestetty yhteistyössä yliopiston kanssa ja sisältää vähintään 10 op sosiaalipedagogiikan teoriaa. (SPHT ry 2021.)

Toimintaan osallistuvalla hevosella on keskeinen rooli, joka edellyttää hevosen sopivuutta toimintaan ja sen hyvinvointiin ja koulutukseen panostamista.

Hevosen hyvinvoinnin turvaaminen ja sen mahdollisimman lajityypillisen elämän mahdollistaminen on olennaista ja edistää toiminnan turvallisuutta (Ekola & Kilpeläinen 2019, 45.) Toimintaan käytettävän hevosen tulee olla koulutettu kyseistä toimintaa silmällä pitäen, ihmisystävällinen ja luotettava (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2021). Ohjaajan vastuulla on hevosen kouluttaminen toimintaa edellyttävälle tasolle. Siihen, mitä taitoja hevosen tulee osata, ei ole yksiselitteistä vastausta, vaan tämä määräytyy toiminnan sisällöstä käsin ja ohjaajan tulee hulehtia, että hevonen hallitsee riittävät perustaidot. Asianmukaisesti koulutettu hevonen on turvallinen ja suoriutuu työstään helposti ja stressaantumatta. (Ekola & Kilpeläinen 2019, 50.)

3 Sosiaalinen kuntoutus

3.1 Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä

Sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301) määrittelee sosiaalisen kuntoutuksen olevan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoilla annettavaa tehostettua tukea, jonka tavoitteena on vahvistaa sosiaalista toimintakykyä, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää osallisuutta. Sosiaalisessa kuntoutuksessa tunnistetaan eri osa-alueita, jotka ovat: ”sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja -ohjaus, sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen, valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin ja muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.”. (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 17 §.)

Sosiaalisen kuntoutuksen käsite alkoi esiintyä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksessa vuodesta 2004 alkaen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tähtää kuntouttamaan yksilön sosiaalisia taitoja, arjen taitoja, elämänhallintaa sekä ryhmässä pärjäämisen taitoja ja toiminnan viitekehys täyttää monet sosiaalisen kuntoutuksen vaatimukset, joten käsite sopii kontekstiin luontevasti. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen suorittanut sosiaalialan ammattihenkilö, voi tuottaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna, jota kunta tai kuntayhtymä voi palveluntarjoajalta ostaa asiakkaalle sosiaalisen kuntoutuksen muotona. (Lipponen & Vehmasto 2019, 14-16.)

Sosiaalisen kuntoutuksen käsite ei anna tarkkaa rajausta kuntoutusprosessissa käytettäville menetelmille, vaan määrittely on varsin laaja-alaista. Tästä huolimatta sosiaalisessa kuntoutuksessa toiminnan tavoitteet ovat selkeät, mutta antavat toisaalta toteuttamistavoille moninaisia mahdollisuuksia. Seuraavassa kappaleessa esille tulevat sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteet näyttävät samansuuntaisina, mitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan

avulla on mahdollista saavuttaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi vaihtoehto toteuttaa aikuissosiaalityön asiakkaan sosiaalista kuntoutusta.

3.2 Sosiaalinen kuntoutus käytännössä

Sosiaalisen kuntoutuksen juuret voidaan katsoa ulottuvan jo 1852 ja 1879 vaivaisenhoitoasetuksiin, mutta sosiaalihuoltolakiin se sisällytettiin vasta vuonna 2015, jossa osallisuuden vahvistaminen on keskeinen tavoite. 1960-luvulla kuntoutuksen keskeisenä tavoitteena korostui työkyvyn saavuttaminen tai sen palauttaminen. 1970-luvulla tunnistettiin kuntoutuksen tarpeellisuus myös sosiaalisiin vaikeuksiin tai muuten ylivoimaiseen elämäntilanteeseen liittyväksi. 1980-luvulla perusteluina kuntoutustoiminnan tarpeelle yleistyi ihmisarvon, tasa-arvon ja osallistumisen toteutuminen. Sosiaalista kuntoutusta toteutettiin limittäin lääkinnällisen- ja ammatillisen kuntoutuksen kanssa eikä rajanveto näiden välillä ollut tarkkaan määritelty. Keskustelu sosiaalisen kuntoutuksen ympärillä on käynyt vilkkaana erityisesti 1980-luvulla ja 2000-luvulla aiheeseen liittyvät tukimukset alkoivat lisääntyä. (Väisänen 2018, 19, 22-23, 28.)

Sosiaalisen kuntoutuksen järjestäminen on kunnan sosiaalihuollon vastuulla ja sen toteuttamisessa voi paikalliset erot olla suuria. Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on kuitenkin keskeisesti yksilön sosiaalisen toimintakyvyn vahvistaminen toteutustavasta riippumatta. (Väisänen 2018, 30.) Sosiaalinen toimintakyky on osa yksilön kokonaisvaltaista toimintakakyä, joka muodostuu sosiaalisen, fyysisen, psyykkisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ulottuvuuksista. Sosiaalinen toimintakyky tulee näkyväksi esimerkiksi vuorovaikutustilanteissa, sosiaalisena aktiivisuutena ja osallisuuden kokemuksina. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021.) Sosiaalinen toimintakyky ei ole stabiili tila, vaan se voi muuttua eri elämäntilanteissa. Sosiaalinen toimintakyky voi heikentyä monista eri syistä kuten elämänmuutoksen- tai -kriisin, mielenterveyden häiriön tai päihdeongelman seurauksena. Sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen tuottaa edellytyksiä selviytyä arkielämässä yksilön omassa toimintaympäristössä osana yhteiskuntaa.

Julia Paski tutki vuonna 2021 AMK-opinnäytetyössään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan prosessia ja hyötyjä sosiaalisen kuntoutuksen muotona asiakasnäkökulmasta. Opinnäytetyön tulosten mukaan asiakkaita toimintaan lähettävä taho on tietoinen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä toimeksiantajayrityksen palveluista ja he osaavat ohjata tiettytyyppisiä asiakkaita palvelun piiriin. Asiakkaiden näkökulmasta toimintaan ohjautuminen koettiin helpoksi ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähtiin tärkeänä osana kuntoutusprosessia. Tulosten mukaan toiminnan hyödyiksi asiakkaat nimesivät itsetunnon vahvistumisen sekä tunteiden hallinnan ja sosiaalisten taitojen kehittyminen. (Paski 2021, 28-31.)

Parviainen (2020) käsittelee kuvailevana kirjallisuuskatsauksena toteutetussa pro gradu -tutkielmassaan hevosavusteisen toiminnan mahdollisuuksia mielenterveyskuntoutujien sosiaalisen kuntoutuksen menetelmänä ja miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta vastaa sosiaalisen kuntoutuksen tavoitevaatimukseen. Parviainen (2020) toteaa hevosavusteisen toiminnan olevan menetelmä, jonka avulla mielenterveyskuntoutuja voi saavuttaa seuraavia sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteita; arjen hallinnan taitojen oppiminen, elämänhallinnan edistyminen, fysiologisten vaikutusten avulla saavutettu hyvinvoinnin ja sosiaalisuuden kehittyminen, sekä psykososiaalisten haasteiden lieventyminen. Sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueista itsetunnon kehittyminen ei tutkielman mukaan osoittautunut edistyvän siinä määrin, mitä mielenterveyskuntoutujien kokonaisvaltainen kuntoutumisprosessi edellyttäisi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vastaa Parviaisen (2020) mukaan mielenterveyskuntoutujien sosiaalisen kuntoutumisen tavoitteisiin yksilötasolla, mutta metatason tavoitteiden kohdalla näyttö jää hataraksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa olevan optimaalinen ennaltaehkäisevänä kuntoutusmuotona lieviä, tai keskivaikeita mielenterveyden häiriöitä sairastavien kuntoutuskentällä. (Parviainen 2020, 71-81.)

3.3 Tavoitteet ja työskentelytavat

Kriteerinä yksilön sosiaalisen kuntoutuksen tarpeelle ei ole lääketieteellisesti todettu sairaus tai vamma (Lindh ym. 2018, 8–9). Sosiaalisella kuntoutuksella pyritään tukemaan syrjäytyneen tai syrjäytymisuhan alla olevan yksilön sosiaalista toimintakykyä, vuorovaikutustaitoja ja yhteiskunnallista osallisuutta, jotka ovat jostain syystä heikentyneet (Järvikoski 2013, 47, Lindh ym. 2018, 10). Sosiaalisen kuntoutuksen palveluilla pyritään vastaamaan erilaisiin tuen tarpeisiin ja vahvistamaan yksilön sosiaalista toimintakykyä (Väisänen 2018, 30).

Viitekehyksenä sosiaalisessa kuntoutuksessa on voimavaralähtöinen ja ratkaisukeskeinen työote. Keskeistä on asiakkaan elämänhallinnan vahvistaminen tukemalla ja tunnistamalla vahvuuksia. Sosiaalisen kuntoutuksen sisällölle ei ole tarkkaan rajattua määritelmää, vaan se muotoutuu asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti asiakkaan lähtökohdista ja tarpeista käsin. Työntekijän tulee pystyä kohtaamaan asiakas aidosti ja antaa asiakalle tilaa olla oman elämänsä asiantuntija. Lähtökohtana toimivalle työskentelylle on dialogisuus sekä työntekijän ja asiakkaan välille rakentuva luottamus. Toteutustapana voi olla yksilö- ryhmä- tai yhteisömenetelmät. Käytettävä menetelmä tulee valita asiakkaan lähtökohdista käsin niin, että valittu menetelmä vahvistaa asiakkaan toimintakykyä, vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia taitoja. Valitun menetelmän tulee tukea asiakkaan kanssa yhteistyössä määriteltyjä tavoitteita ja kartuttaa asiakkaan omassa arjessa ja elämässään tarvitsemia taitoja. (Vuokila-Oikonen & Keskitalo 2018, 164–167.)

Määriteltäessä asiakkaan sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteita, tulee kiinnittää huomiota asiakkaan elämässä esiintyvien sosiaalisten ongelmien asettamiseen tavoitteiden muotoon. Tavoitteita määriteltäessä on tärkeää niiden realistisuus ja saavutettavuus yksilötasolla. Konkreettisten välitavoitteiden määrittely laajempien kokonaisuuksien rinnalle on merkityksellistä ja tukee kuntoutusprosessissa etenemistä motivoimalla asiakasta matkalla kohti suurempia muutoksia. (Vuokila-Oikonen & Keskitalo 2018, 169.)

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pystytään vastaamaan sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteisiin ja tarjoamaan asiakkaalle toiminnan kautta mahdollisuuksia sosiaalisen toimintakyvyn vahvistumiseen. Sosiaalisen kuntoutuksen tulee vastata asiakkaan tarpeita ja asiakaskohtaisesti määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää löytää palveluvalikoimasta kunkin asiakkaan yksilöllisiä tarpeita vastaavat palvelut. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi työelämään tai opintoihin suuntautumiseen, arjen hallintaan tai sosiaalisiin taitoihin. Keskeistä on, että tavoitteet määritellään yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan omasta tahdosta lähtöisin ja tämän voimavarat huomioon ottaen.

Aikuissosiaalityön sosiaalisen kuntoutuksen käytännöt ovat monessa kunnassa melko suppea ja joustamaton. Tarve palveluiden yksilölliselle räätälöimiselle asiakkaan tarpeita vastaaviksi tunnustetaan, mutta toteutus voi jäädä vajavaiseksi. Syitä palveluiden niukkuuteen voi olla esimerkiksi kunnan itse tuottamien palveluiden tai resurssien puute tai ulkopuolisten palveluntarjoajien puuttuminen tai tiedon puute näihin liittyen. On mahdollista, että kehittämistyötä kuntien sosiaalitoimen aikuissosiaalityön asiakkaiden sosiaalisen kuntoutuksen äärellä ei ole toteutettu riittävässä määrin ja näin sosiaalisen kuntoutuksen muodot ovat vakiintuneet eikä palvelutarjonnan moninaistumiselle ole ollut tilaa tai kysyntää.

Tutkimuksia ja opinnäytetöitä sosiaaliseen kuntoutuksen ympärillä on tehty paljon. Vuonna 2016 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamassa kuntakyselyssä selvitettiin sosiaalisen kuntoutuksen palvelujen kohderyhmiä, tavoitteita ja sisältöjä kunnissa. Kyselyn mukaan sosiaalinen kuntoutus nähtiin yksilöllisenä tukena, ryhmätoimintana, vertaistukena ja erilaisina aktivoinnin toimina. Yksilön elämänhallinnan vahvistuminen oli yksi sosiaalisen kuntoutuksen tavoite. Työtapoina kyselyn tulosten mukaan esiin nousivat sosiaalityö, sosiaaliohjaus ja neuvonta- ja ohjauspalvelut. (Karjalainen ym. 2017, 12, 42.)

Vuokila-Oikkonen & Keskitalo (2018) mainitsevat yksilötyöskentelyn menetelmiksi esimerkkeinä kotikäynnit, asiakkaan rinnalla kulkemisen,

tapahtumiin ja tilaisuuksiin osallistumisen sekä elämyksien mahdollistamisen asiakkaalle. Ryhmätoiminnassa keskenä tavoitteena on sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistuminen. Ryhmätoiminnassa korostuu vertaisuuden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset. Sekä yksilö- että ryhmätoiminnassa voidaan hyödyntää toiminnallisia menetelmiä. (Vuokila-Oikkonen & Keskitalo 2018, 170-172.)

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on teemana ajankohtainen, sillä luonto- ja eläinavusteiset menetelmät ovat nousseet yleiseksi puheenaiheeksi 2010-luvulla (Lipponen & Vehmasto 2019, 3) ja niiden hyödyistä eri asiakasryhmien kohdalla olemme saaneet lukea eri medioista.

Kuntien sosiaalitoimi on taho, jolta aikuissosiaalityön asiakas voi saada maksusitoumuksen tai palvelusetelin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa kuntien sosiaalitoimen henkilöstön näkökulmasta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityössä. Miten sosiaalitoimen henkilöstö näkee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja sen hyödyntämisen aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa? Mitkä ovat keskeisimmät perusteet, joilla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan myönnetään sosiaalitoimessa maksusitoumus/palveluseteli? Yhtä merkityksellistä on saada tietoa siitä, miten tunnettu toimintamuoto sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuntien sosiaalitoimen henkilöstölle on ja lisätä tietoisuutta aiheesta aikuissosiaalityön näkökulmasta. Jotta tutkimuksen toteutus saatiin pysymään käytössä olevien resurssien mukaisissa raameissa, tutkimus päädyttiin rajaamaan Pirkanmaan alueelle, joka käsittää yhteensä 23 kuntaa.

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty useita opinnäytetöitä liittyen sen vaikuttavuuteen asiakkaiden ja palveluntarjoajien näkökulmasta etenkin lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa, kun maksajatahona toimii sosiaalitoimi ja kohderyhmä on aikuissosiaalityön asiakkaat. Tiedetään, että joissakin kunnissa maksusitoumus tai palveluseteli sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan myönnetään eri asiakasryhmille ja toisissa se myönnetään vain tietylle, rajatulle asiakasryhmälle tai ei lainkaan. Mielenkiinnon kohteena onkin näiden asioiden

taustalla vaikuttavat tekijät, jotka tämän opinnäytetyön avulla on tarkoitus tehdä näkyväksi. Kyseinen näkökulma on oleellinen, koska sosiaalitoimen myöntämä maksusitoumus/palveluseteli on yleinen väylä mitä kautta asiakkaat ojautuvat toimintaan pariin, omakustanteisesti palvelun piiriin hakeutuvien lisäksi. Samalla on tarkoitus lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta sosiaalitoimissa toimintana, joka tähtää syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2020).

Tutkimuskysymykset:

1. Miten sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan suhtaudutaan aikuissosiaalityön sosiaalisen kuntoutuksen muotona sosiaalitoimissa?
2. Mitkä tekijät vaikuttavat ostopalvelun myöntämiseen tai myöntämättömyyteen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan aikuissosiaalityön sektorilla sosiaalitoimissa?

4.2 Tutkimusympäristön kuvaus

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, joka antoi opinnäytetyölle aiheen. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n toiminnan tarkoituksena on kehittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa, edistää jäsentensä välistä yhteistoimintaa sekä lisätä tietoisuutta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta (SPHT ry 2020). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi luonto- ja eläinavusteisen toiminnan muodoista (Lipponen & Vehmasto 2019), joka perustuu yhteisöllisyyteen, elämyksellisyyteen, toiminnallisuuteen ja dialogisuuteen (SPHT ry 2020).

Lähestyin kuntien sosiaalitoimen johtajia tai heidän nimeämäänsä muuta henkilöä, haastatellakseni heitä teemahaastattelun menetelmin. Aikuissosiaalityön sektorilla sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole yleisesti yhtä tunnettua tai yleisesti käytössä oleva toimintamuoto, kuin esimerkiksi

lasten ja nuorten palveluiden piirissä, jonka vuoksi on kiinnostavaa kuulla juuri aikuissosiaalityön johdon näkökulma aiheesta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyt ja vaikutukset eivät rajoitu tiettyyn asiakaskuntaan tai asiakkaan ikään, vaan kaiken ikäiset asiakkaat taustastaan riippumatta voivat hyötyä toiminnasta.

Taatakseni riittävän aineiston saamisen, haastattelut toteutettiin vaihtoehtoisesti sosiaalitoimen johdon nimeämää viranhaltijaa hänen itsensä sijasta, jonka hän katsoi soveltuvan haastateltavaksi opinnäytetyötäni varten.

4.3 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen eteneminen

Kyseisen opinnäytetyön suunnittelu ja ideoiminen on alkanut loppuvuodesta 2020 yhteistyössä Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n kanssa. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry antoi aihevaihtoehtoja, joista muokkasimme yhteistyössä aiheen, joka vastaa sekä yhdistyksen, että omaa mielenkiinnon kohdetta.

Tietoperusta on koottu kevään 2021 aikana, jonka ohella muodostui teemahaastattelun runko. Tietoperustaa täydennettiin syksyn 2021 aikana.

Kvalitatiivinen tutkimusote oli luonnollinen valinta, koska haluttiin saada aiheeseen liittyen laadullista tietoa määrällisen tiedon sijaan. Koin, että määriteltyihin tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta oli relevantimpaa hyödyntää laadullista tutkimusotetta.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusote pitää sisällään monia eri mahdollisuuksia aineiston hankinnasta analyysimenetelmän ja aineiston tulkintamenetelmän valintaan. Tutkijan on tehtävä valintoja liittyen mm. siihen miten hän päättää toteuttaa aineiston keruun, mitä aineistonkeruutapaa hän tutkimuksessaan käyttää ja miksi, millä tavalla kerättyä aineistoa analysoidaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Aineiston keruutavaksi valittiin teemahaastattelu. Haastattelupyynnöt osoitettiin kuntien sosiaalitoimen johtajille tai vaihtoehtoisesti sosiaalitoimen johtajan

nimeämälle viranhaltijalle, jonka katsottiin olevan sopiva ottamaan osaa haastatteluun.

Henkilökohtaisen haastattelun avulla on mahdollisuus saada tietoa esimerkiksi kyselylomaketta laajemmin ja sen koetaan motivoivan paremmin osallistumaan tutkimukseen kuin kasvoton kyselylomake, jonka seurauksena kieltäytymisprosentti on pienempi ja näin ollen myös tutkimuksen edustavuus paranee. Haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne ja menetelmänä se on kyselylomakkeeseen verrattuna myös joustavampi. Haastattelu antaa mahdollisuuden muun muassa esittää haastateltavalle tarkentavia kysymyksiä ja pyytää perusteluja vastaukselle. Haastattelulla voi olla myös huonoja puolia; haastateltavalla voi esimerkiksi olla tarve vastata sosiaalisesti sopivalla tavalla, joka voi vääristää analyysiä. Lisäksi, mikäli käytetään strukturoimatonta tai puolistrukturoitua menetelmää, haastattelu voi tuottaa myös paljon tutkimuksen kannalta epäolennaista tietoa. (Hirsjärvi & Hurme, 2001. 35-36, 41.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jota voidaan luonnehtia lomakehaastattelun ja strukturoimattoman, eli syvähaastattelun välimuodoksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat kaikille samoja, ennalta määriteltäviä, mutta haastattelija voi halutessaan vaihtaa kysymysten esittämisjärjestystä. Teemahaastattelu on strukturoituun lomakehaastatteluun verrattuna vapaamuotoisempi, mutta ei täysin vapaa, kuten strukturoimaton haastattelu. Teemahaastattelussa haastattelija ja haastateltava keskustelevat haastattelijan ennakkoon määrittelemistä teemoista, jotka ohjaavat haastattelun etenemistä. (Hirsjärvi & Hurme, 2001. 47-48.)

Ennen haastateltavien kontaktointia ja haastattelujen aloittamista oli laadittu haastattelurunko, jonka tarkoituksena oli toimia muistilistana haastattelujen aikana. Haastattelurunko sisälsi teemoja, jotka muodostuivat peilaten tutkimuskysymyksiä. Haastattelurungosta käytiin keskustelua toimeksiantajan kanssa ennen haastattelujen aloittamista.

Teemahaastattelua voi kuvailla keskusteluna, jossa tutkija on ollut aloitteen tekijänä ja joka etenee yleensä tutkijan ehdoilla. Haastattelun tavoitteena on

saada aineistoa tutkimuksen aihepiiriin liittyen vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa. Haastattelijan on pidettävä mukana haastatteluissa etukäteen laaditut, tutkimuskysymysten määrittelemät teemat, joista on tarkoitus haastatteluiden aikana keskustella. Haastattelijalla tulee olla valmiiksi laadittuja kysymyksiä sen varalta, että keskustelu ei etene omalla painollaan ja joiden avulla haastattelijalla saa keskustelua ohjattua tarkoituksenmukaisten teemojen ympärille. (Eskola & Vastamäki 2001, 24-33.)

Haastatteluiden runkona käytettiin tutkimuskysymyksistä johdettuja teemoja ja haastattelurunko toimi keskustelua ohjaavana muistilistana. Haastattelurunko koostui seuraavista teema-alueista:

- haastateltavien ennakkotiedot ja -kokemukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta
- käytössä olevat sosiaalisen kuntoutuksen muodot aikuissosiaalityön asiakkaille haastateltavan edustamassa organisaatiossa
- sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna vaikuttavat tekijät

Haastatteluiden aikana pidin teemoja esillä ja esitin niihin liittyviä avoimia kysymyksiä, mikäli teemaan liittyvät asiat eivät tulleet haastateltavan omasta aloitteesta haastattelun aikana keskusteluun. Haastatteluissa haastateltaville pyrittiin antamaan tilaa tuottaa vapaasti ja luontevasti vastauksia soveltamalla haastattelurunkoa kuhunkin haastattelutilanteeseen mahdollisimman luontevaksi.

Haastateltavien yhteystietoja selvittäessä ja haastateltavia kontaktoitaessa selvisi, että useat kunnat ovat muodostaneet yhteistoiminta-alueita, jolloin kahden tai useamman kunnan sosiaalipalveluiden järjestämisvastuu on ulkoistettu yhdelle kunnalle. Tämän myötä haastattelupyynnöksiä varten kontaktoitavien sosiaalitoimen johtajien määrä supistui alkuperäisestä 23:sta viiteentoista. Haastateltavien kontaktointi ja haastattelut toteutettiin kesän 2021 aikana. Haastateltavat kontaktoitiin ensisijaisesti puhelinsoitoilla. Haastatteluihin perustuvissa tutkimuksissa haastateltavalle tulee kertoa etukäteen tutkimuksen

aihe, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa ja minkä verran aikaa haastateltavan tulee varautua käyttämään haastatteluun osallistumiseen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019). Nämä asiat käytiin läpi haastateltavien kanssa puhelinkeskusteluissa kysyttäessä halukkuutta haastatteluun osallistumiselle ja sovittaessa haastattelun ajankohdasta. Haastateltavien tavoittamisen vaikeudesta ja haastatteluiden toteuttamiseen käytettävän ajanjakson rajallisuudesta johtuen haastatteluaineisto koostuu viidestä toteutuneesta haastattelusta.

Haastattelut toteutettiin etähaastatteluina pitkien välimatkojen sekä kesän 2021 aikana vallinneen korona-tilanteen vuoksi, jonka myötä oli syytä välttää ylimääräisiä lähikontakteja. Haastattelujen toteuttaminen etäyhteyden kautta helpotti haastatteluiden aikataluttamista ja säästi haastattelijalta merkittävästi aikaa. Haastattelut toteutettiin haastateltavien kanssa erikseen sovittuna ajankohtana, käyttäen Teams-verkkoneuvotteluohjelmaa.

Haastatteluaineiston litterointi eli nauhoitettujen haastattelujen muuttamista tekstiksi (Vilka 2015, 137), toteutettiin elokuun 2021 aikana, kun haastattelut oli saatu toteutettua. Kerätyn haastatteluaineiston sisältö määrittelee miten tarkasti litterointi toteutetaan. Litteroinnin tarpeenmukaiseen tarkkuuteen vaikuttaa mm. se, mikä on tutkimuksen tavoite ja mitä lähestymistapoja tutkimuksessa käytetään. Osittainen litterointi on mahdollista, kun tutkimus ei kohdistu esimerkiksi kielen rakenteiden merkityksiin. Haastattelija voi haastatteluiden aikana tunnistaa haastatteluista teemoja ja luokkia, joiden mukaan osittaista litterointia on mahdollista toteuttaa. (Vilka 2015, 137-138). Suurin osa haastatteluista litteroitiin sanasta sanaan, mutta osittaista litterointia hyödynnettiin, mikäli aineistossa oli materiaalia, joka oli epäolennaista tutkimuksen näkökulmasta. Litteroinnin myötä aineistoa kertyi Microsoft Word –ohjelmalla kirjoitettua tekstiä yhteensä 15 sivua kirjainkoon ollessa 12 ja fontin Arial ja rivivälin 1,5.

Aineiston analysointin ja aukikirjoittaminen aloitettiin litteroinnin valmistuttua elokuun 2021 loppupuolella. Litteroitua tutkimusaineistoa lukiessa todettiin aineiston luonteeseen sekä tutkimuskysymyksiin sopivaksi analyysitavaksi

teemoittelun. Teemoittelua käytetään yleisesti yhtenä tapana teemahaastatteluaineiston analysoinnissa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b). Teemoittelun ensimmäinen vaihe on aineiston tematisointi, jossa aineistosta nostetaan esiin tutkimusongelmaa valaisevia teemoja (Eskola & Suoranta 1998, 175). Aineistoa lukiessa ja peilattaessa tutkimuskysymyksiin, siitä alkoi nousta selkeästi esiin tiettyjä toistuvia teemoja.

Teemat voivat noudattaa haastattelurunkoa, mutta myös siitä poikkeavia teemoja voi nousta esiin. Teemoittelussa keskitytään siihen, mikä aineistossa on keskeistä. Analyysin osana näille nimitetään yhdistäviä yläkäsitteitä, teemoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Aineistoa järjesteltiin teemoittelemalla sitä vastaamaan esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

Teemoittelun jälkeen aineistoa analysoidaan, jolloin tutkija lukee aineistoa useaan kertaan ja esittää siitä tulkintansa. Analyysivaiheessa aineistoa pyritään tiivistämään. Aineistosta tehdään poimintoja tutkimuksen kannalta merkityksellisimmistä ja mielenkiintoisimmista asioista. Suorien lainauksien liittäminen tuloksiin lisää tutkimustulosten läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa lukijaa arvioimaan tutkijan tekemiä tulkintoja. (Eskola & Suoranta 1998, 176-181.) Lainauksissa litteroitua tekstiä on muutettu selkokieliseen muotoon poistamalla haastateltavien puheessa esiintyneitä täytesanoja sekä muuttamalla murteelliset ilmaisut selkokielelle. Tämä on tehty muuttamatta asiasisältöä ja koettiin tarpeelliseksi haastateltavien anonymiteetin varmistamiseksi ja tekstin lukemisen sujuvoittamiseksi. Haastateltavien puheessa esiintyneet maininnat kunnasta on samasta syystä poistettu ja korvattu "[kunnan nimi]" -ilmaisulla.

5 Tutkimuksen tulokset

5.1 Aikuissosiaalityössä hyödynnettävät sosiaalisen kuntoutuksen muodot

Moni haastateltavista kuvaili edustamassaan kunnassa käytössä olevia sosiaalisen kuntoutuksen muotoja ”perinteisiksi” ja ”normaaleiksi”, joita mahdollisesti täydennetään tapauskohtaisesti muilla palveluilla. Ostopalveluiden määrää kuvaillaan kuitenkin vähäiseksi aikuissosiaalityön puolella. Pääsääntöisesti aikuissosiaalityössä sosiaalisen kuntoutuksen palvelut on haastattelujen mukaan järjestetty kunnan omien resurssien puitteissa. Mikäli omasta henkilöstöstä löytyy erikoisosaamista, sitä pyritään hyödyntämään. Moni haastateltava mainitsi ryhmätoiminnan sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Tuli ilmi myös, että kolmannen sektorin toimijoiden tai yksityisten palveluntarjoajien tuottamaa toimintaa ei välttämättä paikkakunnalla ole, jolta kunta sitä voisi ostopalveluna hankkia. Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteeksi nimettiin konkreettisia esimerkkejä kuten kotoa pois lähteminen ja paikan päälle ryhmään saapuminen, josta tarkoitus edetä pienin askelin eteenpäin.

”Ihan ne perinteiset muodot. Että sitten tietysti täydennetään kuntoutustiimin ja kuntoutuksen kautta, mutta aikuissosiaalityön puolella ei ole sitten muuta. Ihan ne normaalit.”

”Kyllä nämä yleensä on ollu aika perinteisiä.”

”En usko että hankittavien ostopalvelujen määrä on kovinkaan merkittävä.”

”Noin yleisesti voisin sanoa... niin kyllähän kunnissa varsin vähän määrärahaa on varattu aikuisten sosiaaliseen kuntoutukseen...”

”Ne ovat olleet enemmän sellaista ryhmätoimintaa, missä on ollut erityyppisiä teemoja. Ei ole mitään tiettyä menetelmää ollu käytössä.”

”No omat resurssit, kaupungin järjestämiä ne ovat olleet kaikki nyt. Täällä ei oikein ole sellaisia järjestöjä, jotka ottaisivat sellaista toimintaa. Se olisi kyllä ihan toivottavaa, mutta täällä [kunnan nimi] ei ole sellaista saatu toistaiseksi vielä aikaan, että olisi joku joka järjestäisi sitä ja keneltä voitaisiin sitä ostaa.”

”Meidän oman tiimin sosiaaliohjaaja on vetänyt nuorille suunnattua sosiaalisen kuntoutuksen ryhmää.”

”Ne ovat olleet siinä ryhmässä erityisesti sellasia joilla ei ole koulu- tai työpaikkaa... arjessakin haasteita ja siinä arjen hallinnassa. Että päätavoite aluksi on ollut, että he ehtivät iltapäiväryhmään herätä ajoissa paikalle. Ja sitten siitä pikkuhiljaa eteenpäin pienin askelin.”

”No kyllä me varmaan tämmösiä perinteisiä vakiintuneita... että on tällaista asumisen tukemista... Eri palveluntuottajilta ostetaan päivätoimintatyypistä, työtoimintatyypistä, tällaista kuntouttavaa toimintaa.”

”Mutta on sillä tavalla todettu että kun meillä omassa henkilöstössä on jotain osaamista niin sitä voidaan hyödyntää tällaisessa. On se sitten musiikki tai liikunta tai mikä tahansa asia, niin jos vaan kiinnostusta löytyy niin sellaista voidaan hyödyntää.”

Keskusteltaessa sosiaalisesta kuntoutuksesta, esille nousi, että sosiaalisen kuntoutuksen käsite ei ole yksiselitteinen ja kaipaisi tarkentavaa määrittelyä.

”...se [sosiaalinen kuntoutus] on käsitteenä epäselvä.”

”Ylipäättään sosiaalinen kuntoutus, jos ajattelee sitä teemana, niin se on varmaan sellanen mikä sosiaalityön sisällä kaipaisi semmosta määrittelyä ja niinku profiilin nostoa.”

Haastatteluissa ei noussut esiin merkittävästi toisistaan eroavia käytänteitä tai linjauksia. Pääpaino on kuntien itse tuottamissa ryhmätoiminnoissa.

5.2 Kokemuksia ja näkemyksiä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuntemus menetelmänä ei ollut suurimmalle osalle haastateltavista erityisen tuttu. Vaihtelua oli jonkin verran tutusta – ei lainkaan tuttuun. Haastatteluista kävi ilmi, että käsitteen tasolla sosiaalipedagoginen hevostoiminta tunnistettiin suurimmaksi osaksi, mutta syvempää tuntemusta menetelmästä ei haastateltavilla juurikaan ollut.

”No ei oikeastaan [kunnan nimi]... Vaikka täällä on paljon ratsutiloja ja hevosharrastus on hyvin suosittua, mutta en ole kuullut että meillä [kunnan nimi] olisi sitä käytetty.”

”En ole ikinä ollut näkemässä tai en muista silloin, kun olin asiakastyössä, että olisi ostettu tai hankittu tätä. Mutta minulla on kaksi vanhaa työkaveria ja opiskelukaveria, jotka ovat olleet tämän hevostoiminnan innostuneita kehittäjiä. Eli heidän kautta on sellainen hahmotus ja tieto siitä, että mitä se toiminta on.”

”Ei ole ollenkaan tuttua.”

”Päällisin puolin vaan tiedän, että en sen syvemmälle.”

”On jonkinlainen aavistus mitä se on, mutta täytyy tunnustaa, että en ole siillä tavalla perehtynyt aiheeseen että osaisin kertoa määritelmän että mitä se on ja mitä se ei ole.”

Osalla haastateltavista oli kokemusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tai muiden eläinavusteisten menetelmien hyödyntämisestä asiakkaiden parissa tehtävässä kuntouttavassa työssä. Huomattavissa oli myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mieltäminen vahvasti lapsiperhepalveluiden piiriin.

”On ollut tilanteita, että asiakkaalle on nimenomaan myönnetty sosiaalisen kunotuksen muotona tätä.”

”Siinä mielessä on tuttua, että [kunnan nimi] on lastensuojelun avohuollon puolella erilaisia eläinavusteisia terapiamuotoja tai toimintaa ollaan kyllä hankittu meidän asiakkaille. Mutta sitten taas aikuisten puolella ei.”

”On pari semmosta asiakasta, jotka ovat hyvin sulkeutuneita ja muiden on hyvin vaikea kommunikoida, mutta kun koira on mukana, niin sitten työskentely onnistuu ihan hyvin.”

”Nimenomaan sellaisilla asiakkailla, joilla on ongelmia purkaa tunteita tai ajatuksia tai sanoittaa niitä tai on ylipäättään vaikka kognition kanssa ongelmia, niin yhteys siihen eläimeen on jotain sellaista, mikä on helpompi toteuttaa, kun taas ihan perinteinen asiakassuhde. Ja näistä on muutamia kokemuksia. Varsinkin sellainen kaksikymppinen nuori asperger poika, joka saavutti tällä hevostoiminnalla kyllä ihan huikeita tuloksia.”

Haastateltavat, joilla oli aikaisempia kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tai muiden eläinavusteisten toimintamuotojen hyödyntämisestä, nostivat esille eläinten läsnäolon positiivisia vaikutukset työskentelyn tuloksiin.

5.3 Ajatuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityössä

Haastatteluista käy ilmi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntäminen aikuissosiaalityön parissa on haastateltaville lähtökohtaisesti vieraalta tuntuva ajatus. Menetelmä osana lasten ja nuorten sekä vammaisten parissa tehtävää työtä nähdään luontevampana. Osa haastateltavista suhtautui

ajatuksen tasolla kuitenkin positiivisesti menetelmän hyödyntämiseen myös aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa.

"Ei oikeestaan ole tullut mietittyä kovin paljon aikuispuolella."

"Aikuisilla... Näen selkeämmin tämän lasten osalta."

"Ja se että ne kohderyhmät... enemmän tätä on kyllä käytetty siellä vammaispuolella tai sitten nuorten aikuisten tai teini-ikäisten kohdalla."

"En tiedä onko sitä kukaan käyttänyt aikuisten kanssa. Ehkä yksittäisiä on, että en sulje sitä ajatusta pois."

"Mutta tämä on toisaalta vielä niin vieras ajatus että sitä aikuissosiaalityössä hyödynnettäisiin, että siihen voi olla vielä matkaa. Mutta toki nyt jo tämäkin, että pyysit tällaista haastattelua, vähän avaa silmiä miettimään laajemiin."

"Perussuhtautuminen on positiivinen."

Osa haastateltavista otti puheeksi eläinten "parantavan" vaikutuksen sekä asiakkaan ja työntekijän kohtaamisessa eläimen jäänmurtajan roolissa olemisen, jossa asiakassuhdetta lähdetään rakentamaan perinteisestä toimintaympäristöstä poikkeavalla tavalla. Eläimen läsnäolo nähtiin hyödyllisenä asiakkaan kanssa, jolla esiintyy esimerkiksi sosiaalisten tilanteiden pelkoa, eristäytymistä ja syrjäytymistä. Osa haastateltavista ajatteli, että eläin voisi toimia motivaattorina lähteä kotoa liikkeelle, jos haasteena on eristäytyminen kotiin.

"Eläin on niin hyväksyvä ja niin aito. Ja se kohtaaminen on niin aito että sillä on jo ikäänkuin "parantava" vaikutus. Että ehkä siinä oli tavoitettu sitä ydintä. Se on ihan eri kun viranomais-sosiaalityöntekijä kohtaavat työhuoneessa kun siinä on eläin mukana ja kohdataan jossain muussa ympäristössä kuin toimistossa. Uskon että sillä on iso vaikutus."

"Toki ajattelen että siitä varmaankin vois olla hyötyä vaikka sellasille henkilöille joille on vaikeaa olla ihmisten kanssa ja päästä sieltä kotoa liikkeelle. On vaikka jotain sosiaalisten tilanteiden pelkoa... Ajattelen, että tällainen eläintoiminta voisi olla sellainen, mikä auttaisi."

"Esimerkiksi ihan ensimmäisenä on se eristäytyminen ja syrjäytyminen sinne kotiin. Että voi olla tilanteita, jossa nuori ei ole poistunut kotoaan mihinkään tai on valtavia vaikeuksia poistua sieltä. Saattaa olla paniikkihäiriö, asperger tai jotain muuta, mikä vaikeuttaa tilannetta entisestään... Mielestäni on tullu hyviä kokemuksia nimenomaan eläinten kautta. Ollaan ikään kuin saatu sitä jäätä murrettua sen suhteen, että välttämättä niiden ihmisten kohtaaminen ei ole ollut kauhean helppoa, niin tavallaan näitten eläinten ja eläinkokemusten ja kontaktien avulla ollaankin saatu pieniä tuloksia pikkujalaa aikaiseksi."

Moni haastateltava otti esille merkityksellisenä asiana asiakkaan oman halun ja kiinnostuksen toimintaa kohtaan. Myös se, onko asiakas kykenevä toimimaan ryhmässä tai toisten ihmisten kanssa nousi esille huomionarvoisena asiana mietittäessä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sopivuutta asiakkaalle.

"Sehän ihan hirveästi riippuu siitä asiakkaan omasta lähtökohdasta. Että onko siellä esimerkiksi ollut eläinharrastusta taustalla tai kiinnostusta etenkin hevosiin tai eläimiin."

"Mutta sitten jos nuorella on itsellään selkeä ajatus siitä, että voitaisiin jotain sosiaalista kuntoutusta eläinten kautta lähteä järjestään niin kyllä tämä [sosiaalipedagoginen hevostoiminta] yleensä siellä ensimmäisten joukossa on vaihtoehtona."

"Että nimenomaan se on kiinni siitä asiakkaasta, mitä asiakas toivoo ja haluaa ja ajattelee, että on ylipäätään mahdollista lähteä tällaiseen."

"Täysi-ikäisiä siinä itsenäistymisen kynnyksellä olevia nuoria, joilla on muutenkin arjen hallinnan ongelmaa ja haastetta ja pitää arvioida myös sitä toiminnallisuutta että miten ylipäätään pystyy toimimaan ryhmässä tai toisten ihmisten kanssa."

Haastatteluissa tuli ilmi ajatus toiminnan vaikutuksista myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistamiseen ja uudenlaisten roolien löytämiseen yksilönä.

"Se varmaan liittyy sellaiseen myönteisen minäkuvan rakentamiseen ja itsetunnon vahvistamiseen et löytyisi tavallaan erilainen rooli sitä kautta."

Haastateluissa nousi esille, että hyvin perusteltuna sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan nähdä myös aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa hyödyllisenä ja vaikuttavana toimintana. Tämä edellyttää kuitenkin työntekijältä rohkeutta tuoda aikuissosiaalityön kentällä heikommin tunnettu ja lasten ja nuorten palveluvalikoimaan vahvasti mielletävä toiminta osaksi aikuissosiaalityön palveluita. Sosiaalitoimen työntekijällä, joka esittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa sosiaalisen kuntoutuksen muotona aikuissosiaalityön asiakkaalle, tulee olla vahva tuntemus toiminnan sisällöstä ja vaikuttavuudesta. Positiivista suhtautumista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämiselle aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa haastateltavilta löytyi ja mahdollisuus muutokselle nähtiin olevan olemassa.

"Aikuisilla ajattelin että rohkea sosiaalityöntekijä vois perustellusti löytää oikeasti sen asiakkaan, jolle tämä sopisi. Ja toisi jotakin hyvää siihen arjen elämänhallintaan... Ja pitäisin ihan hyvänä tämmöstä kokeilua... Näen toiminnallisissa menetelmissä sen muutoksen mahdollisuuden."

Eräs haastateltava toi esille muutoksen, joka on vuosien saatossa tapahtunut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisessä lapsiperhepalveluiden osalta, jossa toiminta on otettu osaksi palveluvalikoimaa kokeilun ja hyväksi havaittujen vaikutusten myötä, vaikka aikaisemmin suhtautuminen on ollut kielteinen.

”Jos joku olisi minulta kysynyt kymmenen vuotta sitten, että voiko kunta ostaa tällaista eläinavusteista toimintaa lapsiperheille, niin olisin varmaankin sanonut, että no ei todellakaan, että me luotetaan tällaiseen perinteiseen. Mutta sitten lähdettiin vähän kokeilemaan ja saatiin hyviä tuloksia. Että varmaan tässä aikuissosiaalityössä voi olla vähän sama juttu.”

Keskeisenä haasteena toiminnan hyödyntämiselle nousi haastatteluissa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuntemattomuus. Toiminnan sisältö ja vaikutukset tulisivat olla työntekijöiden tiedossa, jotta sitä osattaisiin kohdentaa myös aikuissosiaalityön asiakkaille, jotka voisivat toiminnasta hyötyä sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Eräs haastateltava arveli, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tuttua hevosia harrastaville henkilöille, mutta markkinoinnin kautta tietoisuutta tulisi laajentaa muuallekin.

”En tunne sitä [sosiaalipedagogista hevostoimintaa] kauheasti, että miten se vaikuttaa ja mitä hyötyjä siitä saa... Niin pitäisi vähän tutustua siihen ensin.”

”Mutta asian [sosiaalipedagogisen hevostoiminnan] enemmän tietoisuuteen saattamiseksi pitäisi olla mainostamista, markkinointia ja tietoisuutta tulisi lisätä todella paljon. Että hevosihmiset tietää tämän asian kyllä, mutta tietääkö muut?”

”Ja ehkä mä nyt vähän opiskelen, että mitä se sosiaalipedagoginen hevostoiminta oikeesti pitää sisällään.”

Haastatteluiden perusteella suuntana on huomioida asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja pyrkimys räätälöimään palvelut asiakaslähtöisesti. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähtiin mahdollisena toimintamuotona yksittäisissä tapauksissa aikuissosiaalityön kentällä. Aikuissosiaalityön asiakkaiden kuntouttamisen hyödyt nähtiin pitkällä tähtäimellä tuottavan säästöjä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksissa kuntoutuksen vaikutusten todentuessa asiakkaan elämässä. Tämänsuuntainen muutos nähtiin tarpeellisena ja osana sosiaalityön rakenteellista vaikuttamistyötä.

”Eilen keskustelin meidän johtavan sosiaalityöntekijän kanssa tästä tulevasta haastattelusta... mutta [johtava sosiaalityöntekijä] piti mahdollisena, että jos

lähitulevaisuudessa tämmöstä aikuissosiaalityöhön sovellettais ne olis ihan yksittäisiä tapauksia. Todettiin, että kyllähän näitä palveluja pitää pystyä räätälöimään asiakaskohtaisesti.”

”Että mikä on se yksilöllinen tarve tai millä tavalla ihmiset on erilaisia ja elämäntilanteet on erilaisia... Uskoisin että ehkä nyt ja tulevaisuudessa entistä tarkemmin ajatellaan ja mietitään mikä juuri tätä ihmistä palvelee. Eikä lähdetä heti tarjoamaan sitä pakasta valmista mitä on tarjolla.”

”Kyllä meidän kannattaa kuntouttaa aikuisiakin ihmisiä ja löytää heidän elämänsä sisältöä ja kokeilla erilaisia keinoja. Kyllä se sitten muista sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista säästää äkkiä pitkän pennin kun saadaan ihmisille myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta ja vaihtoehtoisia tapoja hahmottaa se oma elämänpolku. Ehkä viestinä se rohkeus, on se sitten yhdistyksen kautta ja toisaalta sosiaalityöntekijöiden keskuudessa vielä tuoda vahvemmin. Että onko tämä sitä yhteiskunnallista vaikuttamista mitä tavallaan toivoo. Sosiaalityöntekijät helposti hautautuu siihen omaan arkiasiakastyöhönsä ja se vaikuttamistyö tavallaan unohtuu.”

Haastatteluiden perusteella kokemukset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä ovat hyvin vähäiset aikuissosiaalityön sektorilla. Toiminnan hyödyntäminen aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa tulevaisuudessa nähtiin mahdollisuutena ja tarve palveluiden yksilölliseen räätälöimiseen tunnistettiin.

5.4 Ostopalvelun myöntämiseen liittyviä kriteereitä aikuissosiaalityössä suhteessa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan

Haastateltavilla oli yhdensuuntaisia näkemyksiä vaikuttavista tekijöistä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna aikuissosiaalityön asiakkaalle. Kaikki haastateltavat suhtautuivat ajatukseen haastatteluiden perusteella mahdollisuutena, mikäli perusteet ostopalvelun myöntämiselle täyttyisivät ja käytännön järjestelyt eivät muodostuisi esteeksi.

Taloudellisesta näkökulmasta ostettavan palvelun hyödyt tulee olla hyvin perusteltavissa. Haastateltavat korostivat sitä, että ostettavan palvelun hyötynäkökulma ja vaikuttavuus asiakkaan kuntoutumiseen tulee olla palvelun myöntämisestä päättävälle työntekijälle selvä. Eräs haastateltava otti esille sen, että kunnissa on totuttu käyttämään lastensuojelun alaisiin ostopalveluihin merkittäviä taloudellisia resursseja, kun taas aikuissosiaalityön asiakkaiden osalta tilanne on toinen ja palvelun hinta voi nousta kynnyskysymykseksi.

”Ei siinä [sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ostamisessa aikuissosiaalityön asiakkaalle] mielestäni periaatteessa mitään estettä... Mutta niinkuin kaikissa kuntoutusmuodoissa, niin siinä tietysti yksi on tuo raha.”

”No tokihan siihen täytyisi tutustua ensin että minkälaista se on.”

”Ja ehkä kerätä sitä vaikuttavuutta siitä [sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta] että kokemuksia muualta, että miten se on vaikuttanut. Että onko se ollu hyvä ja hyödyllinen niille asiakkaille.”

”Se täytyy pystyä perustelemaan, että määrärahoja käytetään tähän. Ja tässä on myös yhdyspinta siihen, kun sinä sanoit vaikuttavuudesta että meidän täytyisi kuitenkin pystyä osoittamaan se vaikuttavuus.”

”Ollaan totuttu siihen että lastensuojelun palvelut maksaa tosi paljon, mutta jos aikuissosiaalityössä mietitään jotain tällaista elämänhallintaa tukevia palveluita tai omia voimavaroja vahvistavia palveluita, niin siellä ehkä se hinta tulee nopeammin vastaan.”

Yksi haastateltavista mainitsi, että ostopalveluiden myöntämiseen sosiaalisen kuntoutuksen muotona aikuissosiaalityön asiakkaille ei ole määritelty tiettyjä kriteereitä tai linjauksia, koska toistaiseksi sosiaalisen kuntoutuksen ostopalveluita ei ole ollut käytössä.

”Ei ole mitään tiettyjä kriteereitä meiltä luotu, koska ei ole ollut sosiaalisen kuntoutuksen ostopalveluita toistaiseksi.”

Palvelun vaikuttavuuden ja hyötyjen mittaamisen problematiikka ja niiden todentaminen asiakkaan kuntoutumiseen liittyen näyttäytyivät haasteina. Vaikutusten ja hyötyjen konkretisoituminen asiakkaan elämässä saattaa todentua vasta pitkällä aikavälillä tai tiettyntyyppisessä elämäntilanteessa, jolloin palvelun yhteyttä kuntoutumiseen ei välttämättä nähdä tai voida todentaa. Kuntouttamisen vaikutusten havaitseminen pitkällä aikavälillä tiedostettiin, mutta se nähtiin myös tekijänä, joka voi vaikuttaa osaltaan aikuisten kuntouttamiseen käytettävien resurssien vähäisyyteen. Lisäksi eräs haastateltava otti esille ”julkisorganisaatiopaineen”, joka voi näyttäytyä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen negatiivisesti vaikuttavana tekijänä. Haasteena nähtiin millaisena sosiaalipedagoginen hevostoiminta näyttäytyy suuremmalle yleisölle, joka liittyy palvelun ja sen vaikutusten tuntemattomuuteen muillekin, kuin pelkästään palvelun myöntämisestä päättävälle työntekijöille.

”Ja miten se [vaikutus] sitten mitataan, niin se varmaan on se haaste.”

”Ja näkykö se vaikuttavuus viikon jälkeen... Vai näkykö se [hyöty] jossakin haastavassa elämäntilanteessa kolmen vuoden päästä. Se voi näkyä vasta silloinkin. Niin nämä on näitä varmaan sosiaalityön tällaisia ikuisuuskyseksiäki, että missä kohtaa elämän varrella se vaikuttavuus sieltä sitten todentuu. Tai hyöty.”

”Tämmönen perinteinen julkisorganisaatiopaine tai joku tällainen haaste, että millaisena tämä [sosiaalipedagoginen hevostoiminta] nähdään.”

”Yhteyttä siihen kuntoutumiseen ei heti nähdä. Vaan se nähdään jonain hauskanpitona mitä osa ei varmaan halua tarjota tälle asiakasryhmälle [aikuissosiaalityön asiakkaat] kun heidän mielestään tämän asiakasryhmän pitäisi ryhdistäytyä että ehkä tämä terapeuttinen logiikka ei suurelle yleisölle avaudu. Että ajattelisin sen olevan myös yksi haaste, tuntemattomuus sinne suuntaan.”

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntuottajan ja asiakkaan asuinpaikan välinen fyysinen etäisyys oli haastateltavien mielestä yksi vaikuttava tekijä. Palvelun tulisi olla asiakkaalle suhteellisen helposti tavoitettavissa ja suuret fyysiset etäisyydet asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä voivat muodostua ongelmaksi etenkin, jos asiakkaalla ei ole käytössä omaa autoa eikä julkinen liikenne ole saavutettavissa. Eräs haastateltava totesi kullakin hetkellä tarjolla olevia palvelumuotoja hyödynnettävän ensisijaisesti, mutta mikäli asiakkaalla on erityistarpeita, on ostopalvelun hankkiminen kauempaakin mahdollista.

”No varmaankin pitää olla se palveluntarjoaja mielellään suhtkoht läheltä, että ei toiselle puolelle pirkanmaata voi kaikkia lähettää. Että ei välttämättä ole aina mahdollista kovin pitkiä matkoja kulkea ja kyllähän yleensä ratsutilat jonkun matkan päässä...”

”Ei sitä varmaankaan ihan joka paikkaunnalta löydy välttämättä.”

”Sellaisia terapiamuotoja mitä on tajolla, niinkun välillä oli musiikkiterapiaa ja muuta niin silloin niitä käytetään ja sitten jos on jotain erityistarpeita niin niitä ostetaan joskus kauempaakin.”

Yhtenä merkittävänä tekijänä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna aikuissosiaalityön asiakkaalle sosiaalisen kuntoutuksen muotona on haastatteluiden perusteella palvelun tuntemattomuus. Tämä nousi esille jokaisessa haastattelussa ja haastateltavat peräänkuuluttivat palvelun markkinoinnin tehostamista. Haastatteluiden perusteella palvelun sisältö ja sen vaikutusten ja hyötyjen tuntemus ovat ensisijaisia suhteessa muihin ostopalvelun myöntämiseen vaikuttaviin tekijöihin.

”Siitä mä lähtisin nyt liikkeelle, että täytyisi tietää, että mitä ostetaan.”

”Ne [menetelmän sisällöllinen tuntemus, menetelmän vaikutusten/hyötyjen tuntemus] on ne, mitkä ensin pitäisi olla selvillä ja sitten voi miettiä niitä asiakkaita, kohtaako ne asiakkaat ja se palvelu. Ja sitten tosiaan nää etäisyydet ja muut tulee sitten sen jälkeen.”

”Tämän [sosiaalipedagogisen hevostoiminnan] haaste on varmaankin se, että tätä ei ehkä tunneta niin paljon.”

”No kyllä minun mielestäni se lähtee ihan siitä, että sosiaaliohjaajalla on se tieto. Että tottakai sosiaalinen kuntoutus terminähän on tosi laaja, ja se voi pitää sisällään hirveästi erilaisia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia, mutta jos ajatellaan vaikka jotain pientä paikkakuntaa, niin jos ei ole siellä jotain hevostallia, joka itse markkinoi ja on tosi aktiivinen, niin en tiedä tuleeko sosiaaliohjaajankaan lähdettyä asiakkaalle suosittelemaan tai miettimään sitä.”

”Että ehottomasti siihen pitäisi kyllä rakentaa vuoropuhelua ja keskustelua sen sosiaalisen kuntoutuksen alle, että hei tällasia erilaisia vaihtoehtoja on.”

Palvelun tuntemattomuuteen liittyy myös osassa haastatteluita esille tullut näkökulma siitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta mielletään hyvin rajatulle asiakaskunnalle sopivana toimintamuotoja.

”Ja tavallaan että tämä [sosiaalipedagoginen hevostoiminta] on sitten jo niin spesifiä, että kyllähän tähän niinkun hevosmaailma ylipäätään on niin semmonen oma genrensä ja oma maailmansa että se on vähän niitten hevosihmisten juttua.”

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna sosiaalisen kuntoutuksen muotona aikuissosiaalityön asiakkaalle liittyy haastatteluiden perusteella monia huomioon otettavia seikkoja, joista keskeisimpänä esille nousseita olivat toiminnan ja sen vaikutusten tuntemattomuus sosiaalitoimen henkilöstön sisällä sekä suuremman yleisön keskuudessa.

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tuloksien tavoitteena oli selvittää kuntien sosiaalitoimen henkilöstön näkemyksiä ja kokemuksia suhteessa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osana aikuisissosiaalityön asiakkaiden sosiaalista kuntouttamista teemahaastattelun keinoin. Keskeisiä teemoja haastatteluissa oli kunnissa käytetyt sosiaalisen kuntoutuksen menetelmät aikuissosiaalityössä, millainen käsitys haastateltavilla oli entuudestaan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja mitä ajatuksia sen hyödyntäminen aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa herättää sekä mitkä tekijät vaikuttavat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen sosiaalisen kuntoutuksen muotona ostopalveluna aikuissosiaalityön asiakkaille.

Haastattelupyynnöt osoitettiin Pirkanmaan kuntien sosiaalitoimen johtoon kuuluville henkilöille tai heidän osoittamalleen muulle työntekijälle ja tutkimusaineisto koostuu viidestä kesän 2021 aikana toteutetusta haastattelusta. Tutkimustulokset kertovat niiden viiden kunnan sosiaalitoimen johtohenkilön tai muun haastatteluun osallistuneen työntekijän näkökulmista, joista tutkimusaineisto koostuu. Tutkimukseen osallistuneiden anonymiteetin säilyttämiseksi tutkimuksessa ei ole mainittu kuntia, jotka ovat ottaneet osaa tutkimukseen. Haastatteluiden pienen määrän vuoksi on otettava huomioon johtopäätösten olevan suuntaa-antavia. Tutkimustulosten yleistettävyyden todentamiseksi tutkimus tulisi toistaa suuremmalla määrällä haastatteluita.

Kunnissa käytössä olevat sosiaalisen kuntoutuksen muodot rajoittuivat haastatteluiden perusteella pitkälti ”perinteisiin”. Haastatteluissa tuli esille niukasti esimerkkejä, mihin haastateltavat termillä viittasivat. Mainintoja eri teemoista koostuvasta ryhmätoiminnasta, päivätoiminnasta, työtoiminnasta sekä asumisen tukemisesta esiintyi.

Sosiaalinen kuntoutus on suunnitelmallista toimintaa ja voi käytännössä pitää sisällään yksilön tarpeet huomioivaa psykososiaalista tukea, kuten kotikäyntejä,

rinnalla kulkemista sekä asioiden hoitamisen tukea. Lisäksi sosiaalisen kuntoutuksen välineinä voidaan käyttää ryhmätoimintaa, vertaistukea, vapaaehtoistoimintaan osallistumista, työtoimintaa sekä muita asiakkaan tarpeita vastaavia tukitoimia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021 a.)

Sosiaalinen kuntoutus on käsitteenä laaja ja haastatteluiden perusteella palvelutarjonta on aikuissosiaalityön kentällä on lähtökohtaisesti melko suppea. Havaittavissa on kuitenkin asennemuutos ja tarve räätälöidä palveluita vastaamaan asiakkaiden yksilöllisiä tarpeita. Asiakkaiden palveluntarpeet vaihtelevat yksilöllisesti ja kuhunkin elämäntilanteeseen sopivien palveluiden löytäminen vaatii työntekijältä riittävää perehtymistä asiakkaan elämäntilanteeseen sekä hyödynnettävissä olevaan palveluvalikoimaan. Sosiaalihuoltolaki 36 § (2014) velvoittaa työntekijää kunnioittamaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja ottamaan huomioon hänen toiveensa, meilipiteensä ja yksilölliset tarpeensa (Sosiaalihuoltolaki 36 §, 30.12.2014/1301). Haastatteluista kävi ilmi, että muutosta on tapahtunut esimerkiksi verrattuna kymmenen vuoden takaiseen, jolloin asenne vaihtoehtoisten menetelmien kuten eläinavusteisten menetelmien hyödyntämiseen sosiaalisen kuntoutuksen muotona ei olisi todennäköisesti ollut yhtä rohkaiseva, mitä se tämän tutkimuksen perusteella on.

Ostopalveluiden määrää kuvailtiin vähäiseksi tai sosiaalista kuntoutusta ei toteutettu lainkaan ostopalveluna. Toisaalta esiin nousi myös mahdollisuus ostopalveluiden hyödyntämiseen, mikäli palveluja olisi ostettavissa. Tämä edellyttää palveluntarjoajilta markkinointia ja palvelun tunnetuksi tekemistä palvelua myöntävälle taholle, eli tässä yhteydessä kuntien sosiaalitoimelle. Palvelun ostamisesta tulee tehdä mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista palvelua ostavalle taholle.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osalta palvelun tuntemattomuus ja palveluntarjoajien puuttuminen nousikin merkittäväksi kynnykseksi palvelun hyödyntämiselle aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa. Haastatteluista kävi ilmi vahvasti haastateltavien mieltäminen sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten palvelugategoriaan. Palvelun sisällön sekä vaikutusten tunnetuksi

tekemisen eteen vaaditaan vielä merkittävästi enemmän työtä. Mikäli palveluntarjoajien tavoitteena on saada sosiaalipedagoginen hevostoiminta osaksi kuntien sosiaalitoimen palvelutarjontaa on tiedottaminen syytä kohdentaa suoraan kuntien sosiaalitoimen henkilökunnalle, jotka toteuttavat sosiaalihuoltolain mukaisia palvelutarpeen arviointeja, asiakassuunnitelmia ja tekevät päätöksiä palveluiden myöntämisestä asiakkaille osana sosiaalista kuntoutusta. Mikäli työntekijä ei tunne sosiaalipedagogista hevostoimintaa menetelmänä tai sen vaikutuksia, on hyvin epätodennäköistä, että hän tulisi suosittelemaan sitä asiakkaalle sosiaalisen kuntoutuksen palveluna.

Aikuisten sosiaalinen kuntoutus ei haastatteluiden mukaan näyttäytyä osaluueena, johon olisi käytettävissä merkittäviä määrärahoja. Kuten haastatteluista kävi ilmi, on lastensuojelun asiakkaiden palveluihin ikään kuin totuttu varaamaan paljon määrärahoja. Eräs haastateltava otti esille sen näkökulman, että myös aikuisten sosiaaliseen kuntouttamiseen olisi syytä panostaa enemmän, koska pitkällä tähtäimellä se tulisi todennäköisesti säästämään muihin sosiaali- ja terveyspalveluihin kuluvia kustannuksia.

Näin positiivisena sen, että haastateltavat ottivat itse aktiivisesti esille palvelukokonaisuuksien räätälöimisen tarpeen yksilön tarpeita vastaaviksi siitä huolimatta, että tällä hetkellä hyödynnettävien sosiaalisen kuntoutuksen palvelutarjonta näyttäytyi lähtökohtaisesti melko suppeana. Kuten haastateltavatkin mainitsivat, kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntämisestä aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa vaatisi palvelun tuntemisen lisäksi kokemuksia palvelun vaikuttavuudesta käytännössä nimenomaan aikuissosiaalityön asiakkaille sekä palvelun myöntämisestä vastaavalta työntekijältä rohkeutta lähteä kokeilemaan kyseisen palvelun toimivuutta. Näen tähän kysymykseen olennaisesti liittyvänä asiana tarpeen rakeenteelliseen muutokseen liittyen aikuissosiaalityön asiakkaiden sosiaalisen kuntoutukseen panostamiseen. Kuten aineistosta ilmeni, kuntien sosiaalitoimen, jonka toiminta ja palvelut rahoitetaan pääosin kunnallisvervaroilla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021b), kynnys aikuisten sosiaaliseen kuntoutukseen panostamiseen perinteisestä poikkeavasta näkökulmasta ei välttämättä saavuta

suuremman yleisön hyväksyntää. Eräs haastateltava viittasi tässä yhteydessä siihen, että aikuissosiaalityön kohderyhmä saattaa näyttäytyä suuremmalle yleisölle ryhmänä, joiden kuntoutukseen ei olla halukkaita kohdentamaan merkittäviä taloudellisia resursseja. Pohdin tämän olevan merkittävä näkökulma ja asia, johon liittyvä muutosprosessi tulee olemaan todennäköisesti hitaasti etenevää ja vaatii osakseen paljon rakenteellista sosiaalityötä ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Lindh ym. (2018) toteaa sosiaalisen kuntoutuksen käsitteen ja käytännön toteutuksen kunnissa olevan jäsentymätöntä ja palveluiden järjestäminen kaipaisi yhtenäistämistä kuntien välillä (Lindh ym. 2018, 10).

Puhuttaessa kriteereistä liittyen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna aikuissosiaalityön asiakkaalle sosiaalisen kuntoutuksen muotona kiinnitin huomioita siihen, että haastateltavat nostivat ensisijaisiksi kriteereiksi muut seikat ja taloudelliset resurssit mainittiin oletuksestani poiketen suurimmaksi osaksi vasta toissijaisena asiana. Kriteereissä painottui jo edellä mainitut palvelun vaikutusten ja hyötyjen tunnettavuustekijät. Palvelun myöntämisestä vastaavalle työntekijälle on oltava selvillä se, miten asiakas hyötyy sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja millä tavalla se edistää asiakkaan sosiaalista toimintakykyä. Haastateltavat korostivat, että myönnettäessä palvelua, on pystyttävä perustelemaan, miksi juuri tälle asiakkaalle myönnetään maksusitoumus tai palveluseteli juuri tähän toimintaan. Sosiaalihuoltolain (2014) mukaan asiakkaalle myönnettävät palvelut tulee perustua palvelutarpeen arviointiin ja tarvittaessa sitä täydentämään laadittuun asiakassuunnitelmaan (Sosiaalihuoltolaki 2014. 36 §, 39§).

Pohdin tulosten valossa sitä, miten voimakkaasti asiakkaille myönnettävät palvelut voivat olla sidonnaisia sosiaalitoimen henkilöstön henkilökohtaisiin kokemuksiin ja mieltymyksiin. Mikäli palveluiden myöntämisestä päättävällä työntekijällä on hyvät kokemukset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyistä ja vaikutuksista aikuissosiaalityön asiakkaiden kuntouttamisessa, lähtökohtaisesti kynnys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myöntämiseen ostopalveluna sosiaalisen kuntoutuksen muotona on todennäköisesti matalampi

suhteessa työntekijään, jolle menetelmä ja sen vaikuttavuuden mekanismit ovat vieraita.

Aineistosta nousi esiin usean haastateltavan tunnistavan eläinten läsnäolon myönteiset vaikutuksen ihmiseen vaikka sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisikin menetelmänä vieras. Osa haastateltavista koki sosiaalipedagogisen hevostoiminnan haasteeksi sen kategorisoitumisen ”hevosihmisten” toiminnaksi. Kysyttäessä he eivät kuitenkaan kokeneet sen hyötyjen rajoittuvan vain ”hevosihmisten” pariin, mutta merkittävänä asiana nähtiin kohtaako asiakas ja palvelu.

Palvelun ja asiakkaan tarpeiden kohtaaminen on mielenkiintoinen näkökulma, johon liittyy vahvasti jo edellä mainittu palveluiden räätälöinnin tarpeellisuus yksilön tarpeet huomioon ottaen. Pohdin sitä, että aineistossa vahvasti esille nouseva teema on aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa hyödynnettävien sosiaalisen kuntoutuksen muotojen olevan ”perinteisiä”, joita tarvittaessa täydennetään yksilöllisesti muilla tukipalveluilla. Mielenkiintoista olisi tutkia miten asiakkaat kokevat sosiaalisen kuntoutuksen palveluiden vastaavan heidän yksilöllisiä palveluntarpeitaan.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan haasteeksi kuntien sosiaalitoimen näkökulmasta aineiston perusteella voidaan nimetä merkittävimpänä tekijänä palvelun ja sen vaikutusten tuntemattomuus, kuten edellä on käynyt eri asiayhteyksissä ilmi. Yli-Viikari (2014) toteaa sosiaali- ja terveystalouden kasvattaneen kiinnostustaan luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä kohtaan, jolloin korostuu olennaisesti riittävän näytön olemassaolo menetelmien vaikuttavuudesta (Yli-Viikari 2014, 51). Tämän lisäksi haastateltavat mainitsivat palveluntarjoajien tuntemattomuuden tai puuttumisen sekä mahdolliset pitkät fyysiset etäisyydet asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä, jotka voivat aiheuttaa logistisia haasteita.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden mittaaminen ja sen todentaminen asiakkaan kuntoutumisessa nähtiin myös haastavana tekijänä. Lipponen & Vehmasto (2021) viittaavat aikaisempaan tutkimukseen

mainitessaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden tekijöiden olevan moninaisia ja asiakkaasta lähtöisin olevat tekijät, kuten aktiivisuus, motivaatio, sitoutumisen työskentelyyn sekä kokemus tavoitteiden ja toiminnan merkityksellisyydestä olevan keskeisiä tuloksiin vaikuttavia tekijöitä. Muutosten havainnointi asiakkaan toimintakyvyssä on indikattori, jota voidaan käyttää vaikuttavuuden mittarina. Eläinavusteisen menetelmän kohdalla toiminnan vaikuttavuuden todentamiseen liittyy tekijöitä kuten kohderyhmän ja tavoitteiden yksilöllisyys, jotka haastavat vaikuttavuuden osoittamista erilaisten koe- ja vertailuasetelmien keinoin. Lipponen & Vehmasto (2021) viittaavat toiseen tutkimukseen esittäessään vaikuttavuuden arvioimisen keinoiksi nykytilan vertaamista lähtötasoon, jonka perusteella voidaan arvioida esimerkiksi asiakkaan kuntoutumista suhteessa suoriutumiseen sosiaalisissa tilanteissa ja onko elämänhallinnan osalta tapahtunut muutoksia. (Lipponen & Vehmasto 2021, 13-14.)

Haastatteluita tehdessäni kiinnitin huomioita siihen, miten vahvasti sosiaalipedagoginen hevostoiminta on profiloitunut nimenomaan lasten ja nuorten palveluksi. Tämä tuli esille kysyttäessä haastateltavilta palvelun tuntemisesta sekä siitä millaisia ajatuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyntäminen aikuissosiaalityön asiakkaiden parissa tehtävässä työssä herättää. Haastateltavilla, joilla oli kokemusta palvelun hyödyntämisestä, kokemukset rajoittuivat lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön yhtä poikkeusta lukuunottamatta, jossa haastattelija mainitsi menetelmän tuottaneen hyviä tuloksia nuoren aikuisen asperger-asiakkaan kuntoutumisessa. Lipponen & Vehmasto (2021) mainitsevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimintatavan kehittämisen alussa lähtökohtana olleen lasten ja nuorten syrjäytymiseen ja eriarvoistumiseen vaikuttamisen (Lipponen & Vehmasto 2021, 18), joka selittää osaltaan edelleen vahvasti toiminnan yhteyden näkemisen kyseiseen asiakaskuntaan. Oma arvioni toiminnan jalkauttamiseen myös muiden asiakasryhmien pariin vaativan vielä paljon tiedottamista ja toiminnan tunnetuksi tekemistä laajalle yleisölle. Muutokselle on kuitenkin paikkansa ja haastatteluaineiston perusteella perussuhtautuminen palveluvalikoiman

laajentamiselle on positiivinen aikuissosiaalityön asiakkaiden sosiaalisen kuntouksen palveluiden saralla.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämän opinnäytetyön tekijä on sitoutunut noudattamaan tutkimuksen toteutuksessa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä merkitsee sitä, että tutkija noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä sekä rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä ja tutkimustulosten esittämisessä (Vilkkä 2015, 41- 42).

Haastattelututkimuksessa haastateltavan täytyy pystyä luottamaan, että haastattelija pitää huolen siitä, että aineistoa käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme, 2001. 43).

Puhuttaessa laadullisesta tutkimuksesta, on otettava huomioon, että jokainen tutkimus on ainutkertainen eikä sen takia ole toistettavissa sellaisenaan. Tämä ei tee tutkimuksesta epäluotettavaa, vaan kertoo siitä että toisella tutkijalla saattaisi olla erilainen näkemys ja perehtyneisyys tutkittavaan aiheeseen mikä olisi johtanut mahdollisesti eri tuloksiin, koska hän olisi luokitellut ja tulkinnut aineistoa eri tavalla. (Vilkkä 2015, 197.)

Tutkimuksen läpinäkyvyys tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa on olennainen osa tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Tutkija tekee lukuisia valintoja tutkimusprosessin alusta loppuun saakka, joihin vaikuttaa monet eri seikat aina tutkijan yhteiskunnallisesta asemasta, iästä ja arvoista lähtien. Tämä on väistämätöntä ja kuuluu asiaan, mutta tutkijan on tuotava tekstissään näkyväksi tekemiinsä valintoihin vaikuttaneet seikat, jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana. (Vilkkä 2015, 198.)

Tutkija ei voi poissulkea tulkinnassaan omien arvojensa, elämäkatsomuksensa ja mahdollisen puolueellisuutensa vaikutusta. Olennaista on, että hän tunnistaa niiden vaikutuksen ja tuo ne tekstissään esille.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistokatkelmien käyttäminen on tärkeää, jotta lukijalla on mahdollisuus arvioida tutkijan tekemiä tulkintoja ja päätelmiä. Lukijan tulisi aineistokatkelmien perusteella päätyä samaan tulokseen, kuin tutkimuksen tekijä. Tällöin laadullisen tutkimuksen teoreettinen toistettavuus toteutuu. (Vilkkä 2015, 198.)

Mikäli toinen tutkija, joka käyttää samoja tulkintasääntöjä kuin tutkimuksen alkuperäinen tekijä ei löydä samoja tulkintoja, on syytä epäillä tutkijan tekemiä luokittelu-, tulkintasääntöjä ja tutkimuskäytäntöjen esittämistä. On kuitenkin mahdollista, että toinen tutkija tekee alkuperäisen tulkinnan lisäksi myös muita tulkintoja, mikä taas ei liity tutkimuksen luotettavuuteen. (Vilkkä 2015, 198.)

6.3 Ammatillinen kasvu ja kehitys

Opinnäytetyö prosessina on vaatinut pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja kärsivällisyyttä. Kokonaisuudessaan prosessi oli kestoaltaan pitkä, alkaen loppuvuodesta 2020, päättyen lokakuussa 2021. Tämä ajanjakso on pakottanut sietämään epävarmuuden tunteita ja kehittänyt organisointikykyä ja itsensä johtamisen taitoja. Ammatillisesti prosessi on syventänyt tietoja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sosiaalisen kuntoutuksen muotona sekä avannut sosiaalisen kuntoutuksen käsitteen ymmärtämistä teoriassa ja käytännössä. Myös tiedonhaku- ja tietojenkäsittelytaidot ovat saaneet harjoitusta.

Opinnäytetyöprosessi velvoitti perehtymistä tieteellisen tutkimuksen käytäntöihin ja sääntöihin sekä toteutukseen, johon todennäköisesti en muussa yhteydessä olisi ryhtynyt. Opinnäytetyön valmistumisen myötä kokemus omasta pystyvyydestä tieteelliseen tutkimustyöhön ja tieteellisen tekstin kirjoittamiseen oli merkityksellinen. Koin prosessin kehittäneen lisäksi omia valmiuksiani lukea ja arvioida tieteellisiä tutkimuksia ja muuta tieteellistä aineistoa.

Mielekästä oli päästä haastatteluiden kautta keskustelemaan kiinnostavasta aiheesta sosiaalialan ammattilaisten kanssa. Haastattelut olivat

opinnäytetyöprosessin mielenkiintoisin vaihe ja ne tarjosivat paljon uusia näkökulmia ja aihetta pohdinnalle ammatillisesta näkökulmasta.

Perehtyessäni sosiaalisen kuntoutuksen käsitteeseen ja siitä julkaistuun kirjallisuuteen sekä tutkimuksiin kiinnostukseni aihetta kohtaan syveni. Näen aikuissosiaalityön asiakkaiden sosiaalisen kuntoutuksen tärkeänä teemana, johon jatkossa tulen suuntaamaan huomiotani työelämässä.

Lähteet

Ekola, T. & Kilpeläinen, A. 2019. Hyvinvointipalvelua hyvinvoivalla hevosella. Teoksessa: Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Green Care Finland ry. 2021. Eläinavusteiset menetelmät. Viitattu 2.2.2021. Saatavilla: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>

Haapala, E., Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Kelan työpapareita 140/2018. Helsinki. Viitattu 10.10.2021. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236987/Tyopapareita140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hämäläinen, Juha. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kopijyvä Kuopio.

Ilmarinen, K., Kirveenummi, A., Soini, K. & Yli-Viikari, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Viitattu: 9.10.2021. Saatavilla: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

lita, T. & Jokiniemi, H. 2016. Tallilla ei vaan voi räjähtää – Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten kokemuksissa. Pro Gradu – tutkielma. Viitattu 13.11.2021. Saatavilla: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201611163045.pdf>

Järvikoski, A. 2013. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:43. Viitattu 11.9.2021. Saatavilla: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70263/URN_ISBN_978-952-00-3457-3.pdf

Kananoja, A., Lähteinen, M., Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. 3. uud. laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Karjalainen, J., Kuusio, H., Puromäki, H., Tuusa, M. 2017. Sosiaalihuoltolaki ja sosiaalinen kuntoutus - Kuntakyselyn tulokset. Työpaperi 47/2016. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Karjalainen, P., Metteri A., Strömberg-Jakka M. 2019. Tiekartta 2030 – Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:41. Viitattu 9.10.2021. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161612/R41_19_Tiekartta_2030.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koivula, J. 2019. Pieniä ihmeitä hevosten avulla. Hippos: Suomen Ratsastajainliiton jäsen-lehti. 1/2019.

Kähkönen, Sissi 2013. Hevosavusteinen terapia ja ohjaus. Hevoset ja Ratsastus. 8/2013.

Lindh, J., Härkää, K. & Kostamo-Pääkkö, K. 2018. Johdatus sosiaaliseen kuntoutukseen. Teoksessa Lindh, J., Härkää, K. & Kostamo-Pääkkö, K. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Turenki: Hansaprint Oy.

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Lipponen, M. & Vehmasto, E. 2021. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus. Luonnonvarakeskus. Helsinki.

Nivala, E & Rynänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka – kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus.

Parviainen, S. 2020. Hevosen kuntouttava voima – Hevosavusteinen toiminta mielenterveyskuntoutujien sosiaalisen kuntoutuksen menetelmänä. Pro gradu -tutkielma. Viitattu: 10.10.2021. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236987/Tyopapereita140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Paski, J. 2021. Hevoset ei välitä, kaikki saa tulla omana itsenään – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyt sosiaalisessa kuntoutuksessa. AMK-opinnäytetyö. Viitattu: 13.11.2021. Saatavilla: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/507245/valmisoppi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Roivas, M. 2018. Hevonen on aktiivinen vuorovaikutuskumppani. Hippos: Suomen Ratsastajainliiton jäsenlehti. 2/2018.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006a. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tie-tovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 26.1.2021. Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A.. 2006b. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tie-tovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 5.9.2021. Saatavilla: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto. Viitattu 9.10.2021. Saatavilla: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/9427/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sauvonsaari, S. 1997. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen hankkiminen ostopalveluina. Yleiskirje 34/97. Viitattu 9.10.2021. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/1997/sosiaali-ja-terveydenhuollon-palvelujen-hankkiminen-ostopalveluina>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021a. Sosiaalinen kuntoutus. Viitattu 26.9.2021. Saatavilla: <https://stm.fi/sosiaalinen-kuntoutus>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021b. Kunnat. Viitattu 26.9.2021. Saatavilla: <https://stm.fi/kunnat>

Sosiaalihuoltolaki. 30.12.2014/1301. Finlex. Viitattu 26.9.2021. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P36>

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. 2020. SPHT. Viitattu 23.11.2020. Saatavilla: <https://www.hevostoiminta.net/seura/>

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. 2021. Ohjaajakriteerit. Viitattu 19.9.2021. Saatavilla: https://drive.google.com/file/d/1b15_F-MME74ZT1-pBAFfujrOLWvzyh35/view

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2021. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 13.11.2021. Saatavilla: <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Mitä toimintakyky on? Viitattu 10.10.2021. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

Tikkanen, S. 2019. Vuorovaikutustaitojen ja itsetunnon tukeminen hevostoiminnan avulla. AMK-opinnäytetyö. Viitattu 13.11.2021. Saatavilla: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160461/Tikkanen_Suvi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. 2021. Ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistäminen. Tukes-ohje 5/2015. Viitattu 10.10.2021. Saatavilla: <https://tukes.fi/documents/5470659/6372871/Tukes-ohje+5-2015+Ratsastuspalveluiden+turvallisuuden+edist%C3%A4minen/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje. Viitattu: 18.9.2021. Saatavilla: <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakoarvioinnin-ohje>

Vilka, Hanna. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuokila-Oikkonen, P. & Keskitalo, E. 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen voimavara- ja ratkaisukeskeiset menetelmät. Teoksessa Kostilainen, H. & Nieminen, A. (toim.) 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere: Juvenes Print Oy

Väisänen, R. 2018. Sosiaalisen kuntoutuksen käsite ja kehitysvaiheet. Teoksessa Lindh, J., Härkäpää, K. & Kostamo-Pääkkö, K. Sosiaalinen kuntoutuksessa. Turenki: Hansaprint Oy.

Yli-Viikari, A. 2014. Green Care -toiminnan hyvinvointivaikutukset. Teoksessa: Soini, K. (toim.) Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida Green Care -toiminnan vaikuttavuutta. Verkkojulkaisu. Viitattu 9.10.2021. Saatavilla: <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu21.pdf>